

'Én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kiskiì San Marcos

Kó kitsò 'én xi kiichja Juan xi kis'iin bautizar xita

(Mateo 3:1-12; Lucas 3:1-9, 15-17; Juan 1:19-28)

1 ¹I mats'ia-ne 'én ndaà-la Jesucristo xi Ki'ndí-la Nainá.
²K'oaá s'ín komà koni s'ín tjt'aà xojon-la Isaiás xita xi
kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò:

'An, sikasén ítjòn-lè xita-na xi kjiko 'én,
jè xi koìndaàya ítjòn-lè ndiyá-lè.

³Na'yà-la jta-la jngod xita xi 'ño chja
ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn, nga tsò:

“Tjandaà ndiyá-la Nainá ya jjiin inima-nò;

kixì tikájna koni jngod ndiyá ñánda kojmeèya Na'èn-ná.”

⁴K'oaá s'ín komà; j'iì jè Juan nga kis'iin bautizar xita ya i'nde
it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn. Kiichjaya nga kàtasíkájno
jé-la jña xita nga mì tì jé kohótsji-ne, ikjoàn kàtas'ín bautizar
yijo-la mé-ne nga siijchàat'aà-la Nainá jé-la. ⁵Kjìn xita ijchò
'nchré-la Juan xi inchrobà-ne nangui Judea ko naxandá
Jerusalén. K'e nga jye jahatakòn jé-la jña xita, jè Juan kis'iin
bautizar ya nandá xajngá nandá Jordán.

⁶Nikje xi tsohòkjá Juan, tsja-la cho camello-né; ko jngod
sincho chrjoa tsibíkjá ndáyá-la; tsojmì xi kiskine Juan, jña
cho langosta, ko tsjén-la cho cera xi tjín ijìn ijñá. ⁷K'oaá s'ín
kiichja nga tsò:

—Ìjngod nchrobátjngui-na xi isa tse nga'ño tjín-la mì
k'oaà-ne koni 'an, skanda mì kì tjí'nde-na nga kósiniat'aà-la
nga skíjnda jè xox'ín-la xojté-la. ⁸Kixií kjoa 'an, ta nandá
s'iin-na bautizar xita, tanga jè xi sa nchrobátjngui-na, koó
Inima Tsjeè-la Nainá s'iin-nò bautizar.

Kós'ín komà k'e nga komà bautizar Jesús

(Mateo 3:13-17; Lucas 3:21-22)

⁹Jngodò nàchrjein j'li-ne Jesús yà Nazaret, nangui xi chja-ne Galilea; ikjoàn jè Juan kis'iin bautizar yà nandá xajngá nandá Jordán. ¹⁰K'e nga itjokàjiin-ne nandá Jesús, ni_{toón} kijtsèè nga kitáx'a ngajmii koa jè Inima Tsjeè-la Nainá inchrobàjen 'nè-la koni jngodò nise paloma. ¹¹Koa kina'yà jngod-la 'én xi ngajmii inchrobà-ne xi kitsò:

—Ji-né xi ki'ndi-na, xan-lè, xi 'nó matsjake-lè, tsja tjín-la takoàn it'aà tsiji.

K'e nga jè xita neí kiskoòt'aà Jesús

(Mateo 4:1-11; Lucas 4:1-13)

¹²Nga komà iskan jè Inima Tsjeè-la Nainá kisikasén Jesús yà i'nde it'aà xìn nānda nangui kixi choòn. ¹³Ichán nàchrjein tsibijna; tsibijnajin-la cho ts'en ko jè xita neí kiskoòt'aà nga mejèn-la nga kàtátsji jé. Tanga jñà àkjale kisis'in-la.

K'e nga tsibíts'ia Jesús nga kisixá yà i'nde Galilea

(Mateo 4:12-17; Lucas 4:14-15)

¹⁴K'e nga jye kiì ndayá Juan xi kis'iin bautizar xita, Jesús kiì ján Galilea nga kiichjaya 'én ndaà-la Nainá koni s'ín otíxoma Nainá. ¹⁵Kitsò:

—Jye kjòchrañat'aà-nò nàchrjein nga jchaa kós'ín otíxoma Nainá. Tíkájno jé-nò, kì tì jé binchaàtsji-nò; kàtakjeiín-nò 'én ndaà-la Nainá.

Kíí kis'iin Jesús nga ñijòn xitá kiichja-lá xi ma-lá sík'en tìn

(Mateo 4:18-22; Lucas 5:1-11)

¹⁶ Jesús, k'e nga ja indií ndáchikon Galilea, kijtseeè xi 'mì Simón kò 'ndse Andrés nga nchisíkatjen-nguindá na'ya-lá. Xitá koi, tìn sík'en. ¹⁷ Jesús kitsò-lá:

—Nchrobátjिंगui-ná, 'an tsjaà-nò xá nga kíxkóya xitá xi 'an kjit'aà-na koni s'ín maxkóya tìn k'e nga ník'eèn.

¹⁸ Jñà xitá koi nitoón kisikájna na'ya-lá nga kiitjिंगui-lá Jesús.

¹⁹ Ìsa xijngoà ìsa, Jesús kijtseeè xi 'mì Jacobo kò 'ndse Juan, ixti-lá Zebedeo nga títsaya chitso; nchibíndaàya na'ya-lá.

²⁰ Tíkooá nitoón kiichja-lá xitá koi; yaá kiitjिंगui-lá Jesús; kisikájna Zebedeo xi na'èn-lá ma, kò xitá chi'nda xi síxáko ya iya chitso.

Jngoò xitá xi inima ch'o-lá neíí tjiin inima-lá

(Lucas 4:31-37)

²¹ Ijchò naxandá Capernaum; k'e nga jye ijchò nachrjein níkjáya, jahas'en ni'ya ingo sinagoga ts'e xitá judío; ikjoàn tsakóya 'én-lá Nainá. ²² Jñà xitá, tà k'oaá komà-lá koni tsò 'én xi tsakóya. K'oaá s'ín tsakóya koni jngoò xitá xi 'nó tjin-lá kjotíxoma; mìtsà k'oas'ín tsakóya koni xitá xi okóya kjotíxoma-lá Nainá xi kiskìl Moisés. ²³ Ya ni'ya ingo sinagoga tìjna jngoò xitá xi inima ch'o-lá neíí tjiin inima-lá. 'Nó kiichja nga kitsò:

²⁴ —Jí Jesús, xi Nazaret tsiji, ¿mé xi mejèn-lè? ¿Mé xi binchaàtsji? ¿A kòf'i níkjehesòn-nájen? Bexkon-lè; ji-né xi Xitá Tsjeè-lá Nainá.

²⁵ Tanga Jesús tsohótiko jè inima cho-lá neíí, kitsò-lá:

—Jyò tìjni, titjojiin inima-lá xitá jè.

²⁶ Jè inima cho-lá neíí kisikatsé koa kiskindàya xá, ikjoàn itjojiin inima-lá xitá jè. ²⁷ Ngats'iì xitá xi títsajna, tà k'oaá koma-lá; xkì xi ján tsohóko xíkjin; kitsò:

—¿Mé kjoa-ne koi? Jngoò kjoa xitse okóya xi tjin-lá kjotíxoma. Skanda jñà inima cho-lá neíí tsjá-lá okixi, kò 'nchréñijon-lá.

²⁸ Jesús, nitoón kina'yà-lá kóhokji nga jngoò itjandiì nangui xi chja-ne Galilea.

K'e nga kisindaà-ne Jesús jè nachíya-là Pedro

(Mateo 8:14-15; Lucas 4:38-39)

²⁹ Jesús, k'e nga itjo-ne ni'ya ingo sinagoga, kjihijtako Jacobo ko Juan, nitoón kiì ya ni'ya-là ñánda tǐjna Simón ko Andrés. ³⁰ Jè nachíya-là Simón, kijna xk'é-né. Ch'in tǐjnga tǐjn-là. Nitoón kis'enojmí-là Jesús. ³¹ Ikjoàn kiìkasit'aà chraña-là; kitsobà'ño tsja; kisikasítjen. Ko nitoón kitjaàxin-là ch'in tǐjnga. Ikjoàn chjoón jè, kisis'in-là Jesús ko xita xi kjihijtako.

K'e nga Jesús, kjin xita xk'é-né kisindaà-ne

(Mateo 8:16-17; Lucas 4:40-41)

³² K'e nga jye kiskaàtjì ts'oi nga jye kòjñò, j'iiko-là Jesús ngats'iì xita xk'é-né ko xi inima cho-là neí tǐjìn inima-là. ³³ Ngats'iì xita naxandá, yaá kitseèjto xotjoa ni'ya. ³⁴ Jesús, kjin jchán xita kisindaà-ne xi kjin skaya ch'in tǐjn-là tikoáá tsachrjekàjìin inima ch'o-là neí xi tǐjìn inima-là xita; Jesús mikì kitsjaà'nde nga jñà neí kiichja nga jñà inima ch'o-là neí jyeé beèkon yá-né Jesús.

K'e nga ijchò Jesús ján Galilea nga kisika'bí 'én ndaà-là Nainá

(Lucas 4:42-44)

³⁵ Ñó tajñòya tsasítjen Jesús; tákó jñò-ìsa nga itjojìin najnchra; kiì jngòè i'nde it'aà xìn ñánda tsjìn xita nga kiichjat'aà-là Nainá. ³⁶ Simón ko xita xíkjín xi i'nga, kiì kátsji Jesús. ³⁷ K'e nga jye kisakò-là ñánda tǐjna Jesús, kitsò-là:

—Ngats'iì xita, jí ótsji-lè.

³⁸ Kiichja Jesús, kitsò:

—Tikoá tǐkjiaán jñà naxandá chrañat'aà nga kichjaya 'én-là Nainá nga koíí xá j'i-na.

³⁹ K'oaá s'ín tsajmeè Jesús kóhokji i'nde Galilea nga kiichjaya 'én-là Nainá ya ni'ya ingo sinagoga nga xki xi ján naxandá. Tikoáá tsachrjekàjìin-ne inima cho-là neí xi tǐjìn inima-là xita.

Kíí komà nga kjòndaà jngòè-ne xita xi tǐbindojno chrjoa yijo-là

(Mateo 8:1-4; Lucas 5:12-16)

⁴⁰ J'iikon jngòè xita xi tǐbindojno chrjoa yijo-là. Tsasèn-xkó'nchit'aà-là Jesús, tsibítsi'ba-là, kitsò-là:

—Tsà mejèn-lè, tǐtsjeè-ná ch'in xi tǐjn-na.

⁴¹Jesús kjòhⁱm^akeè-né, tsijmeé tsja nga tsohót'aà-là yijo-là xⁱt^a jè, kitsò-là:

—Mejèn-na, kàtandaà-ne.

⁴²Tik'e-ne nga tíchja Jesús, nⁱt^oón kjòndaà-ne; kitjaàxìn-là ch'in; kjòtsjeè-ne yijo-là. ⁴³Jesús kisihixat'aà xⁱt^a jè nga kiì-ne. Tanga ítjòn 'nó tsibít'in-là, kitsò-là:

⁴⁴—Tⁱná'yi, kⁱ yá xⁱt^a bènoj^mí-là. T'in nán^a tíjna n^o'miì, takó-là yijo-lè nga jye kjòndaà-ne; jch'iì kjotjò-lè, tsojmì xi síjé kjotíxoma-là Nainá xi kiskìi Moisés, mé-ne nga tsjeè kijna-ne nguixk^on Nainá tⁱkoa skoé jñà xⁱt^a nga jye kjòndaà-ne ch'in-lè.

⁴⁵Tanga xⁱt^a jè, k'e nga kiì-ne, tsibíts'ia nga tsibénoj^mí yije kós'ín komàt'in. K'oáá komà-ne nga jè Jesús, mⁱ tⁱ kiì ma taxkⁱ jahas'en-jìin-ne jñà naxandá; yaá tsibìjna nán^a tsjìn xⁱt^a. Tanga jñà xⁱt^a xi xkⁱ xi ján i'nde inchrobà-ne, yaá ijchòkon nán^a tíjna Jesús.

K'e nga jè Jesús kisindaà jngòd-ne xⁱt^a xi mìkiì ma osìjna kixi

(Mateo 9:1-8; Lucas 5:17-26)

2 ¹Xi komà jò jàn n^achrjein, ijchò ijngòd k'a Jesús ján naxandá Capernaum. Kiì'nchré xⁱt^a nga ya tíjna Jesús ya ni'ya jè. ²Tik'e-ne kjìn jchán xⁱt^a ijchò maxkót'aà-là skanda mⁱ ti kiì ts'indè-ne xotjoa ni'ya. Jesús kiìchjayajìin-là 'én ndaà-là Nainá. ³Jngòd xⁱt^a j'iìko xi mìkiì ma síhiníyá yijo-là. Ñijòn xⁱt^a yangui. ⁴Nga mìkiì komà kitjò'nde-là nga jahas'en ya xotjoa ni'ya, nga 'nó kjìn xⁱt^a títsajna, yaá kiskíx'a itsjá ni'ya ya kixi-là nán^a tíjna Jesús. Yaá kiskinijen-ne jè xⁱt^a xi xk'én xi kjiya-là yá. ⁵Jesús, k'e nga kijtsee nga jñà xⁱt^a koi mokjeiín-là it'aà tse, kitsò-là jè xⁱt^a xi xk'én:

—Jì ndí n^a'èn, jé-lè jye kichàat'aà-lè.

⁶Ya títsajna i'nga xⁱt^a xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskìi Moisés nga nchisíkítsjeèn ijìin inìma-là. Kitsò: “¿Mé-ne kos'ín chja-ne jè xⁱt^a jè nga Nainá chjajno-là? Nga tajngò Nainá síjchàat'aà-ná jé-ná.” ⁸Tik'e kijtseeya-là Jesús koni s'ín nchisíkítsjeèn ijìin inìma-là. Kitsò-là:

—¿Mé-ne kotsò-ne kjohítsjeèn-là inìma-nó? ⁹¿Mé xi isà chiba 'in tjín? Tsà xan-là jè xⁱt^a xi xk'én: “Jé-lè jye kàchàat'aà-lè”, o tsà xán-là: “Chjoí n^achan-lè, tⁱsítjìin, tⁱtjéi.” ¹⁰Kokòd-nò nga 'an xi Ki'ndí-là Xⁱt^a xan-là yijo-na, tjí'ndeé-na nga síjchàat'aà-là jé-là xⁱt^a i isò'nde.

K'eé kitsò-là jè xità xi xk'én:

¹¹—Jì, k'oaá xan-lè: Tísítjìn, chjoí nàchan-yá-lè, t'in-ne ni'ya-lè.

¹²K'eé tsasítjen jè xità xk'én. Kiskoé nàchan-là. Itjoiìn-là ngats'iì xità xi títsajna. K'e nga kijtseè kjoa koi, tà kjòxkón-là ngats'iì xità. K'eé jeya kisìkíjna Nainá. Kitsò:

—Nì saá jngòè k'a 'yaá jngòè kjoa xi kos'ín ma.

K'e nga jè Jesús kiichja-là Leví

(Mateo 9:9-13; Lucas 5:27-32)

¹³Jesús, ijngòè k'a itjo. Kìl ján indì ndáchikon. Ngats'iì xità yaá ijchòkon, ikjoàn tsakóya-là 'én ndaà-là Nainá. ¹⁴K'e nga nchifi, Jesús kijtseè jè Leví, ki'ndí-là Alfeo. Tíjnat'aà ímíxa ya ñánda síkíchítjì tsojmì ts'è Roma. Kitsò-là:

—Nchrohótjìngui-ná.

K'eé tsasítjen Leví, kiitjìngui-là Jesús. ¹⁵K'e nga tíjnat'aà ímíxa Jesús nga tíkjèn ya ni'ya-là Leví, kjìn ma xità xi síkíchítjì tsojmì kò xità xi jé tíjín-là títsat'aàkò ímíxa Jesús kò xità xi kota'yàt'aà-là. Kjìn jchán ma xità xi tjìngui-là. ¹⁶Jñà xità xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskìi Moisés kò xità fariseo k'e nga kijtseè Jesús nga tíkjèn-kò xità xi tse jé tíjín-là kò xità xi síkíchítjì tsojmì, kitsò-là jñà xità xi kota'yàt'aà-là Jesús:

—¿Mé-ne k'oas'ín-ne Maestro-nò nga xità xi síkíchítjì tsojmì kò xità jé kjèn-kò-ne?

¹⁷K'e nga kiì'nchré Jesús; kitsò-là:

—Jñà xità xi mì ch'in tíjín-là, mì chjìnexkiì mochjeén-là; jñà-né xità xi xk'én xi mochjeén-là chjìnexkiì. 'An, mìtsà koi xá j'i-na nga jñà kichjà-là jñà xità xi tsò-là yijo-là nga xità kixì, koií xá j'i-na nga jñà kichjà-là xità xi beè-là ikon nga jé tíjín-là.

Xità xi bitsajnachjan

(Mateo 9:14-17; Lucas 5:33-39)

¹⁸Jngòè k'a, k'e nga jñà xità xi kota'yàt'aà-là Juan kò jñà xi kota'yàt'aà-là xità Fariseo nchibìtsajnachjan, kiì i'nga xità koi nga kiskòngui-là Jesús. Kitsò-là:

—Jñà xità xi kota'yàt'aà-là Juan kò xi kota'yàt'aà-là xità Fariseo bitsajnachjan-né. ¿Mé-ne jñà xità tsiji xi kota'yàt'aà-lè mì bitsajnachjan-né?

¹⁹Kitsò Jesús:

—¿A bitsajnachjaán x̄it̄a k'è nga x̄it̄a kòbixan k'è nga ya t̄ijnako-isa jè x̄it̄a x'ìn xi kòbixan? Majìn, mìkiì bitsajnachjan x̄it̄a. ²⁰Tanga kijchò nachrjein k'è nga tjáxin-là x'ìn xi kòbixan; k'è-né nga kítsajnachjan x̄it̄a.

²¹Jngòè nikje ìbaà mìkiì ma sijto-ne kò nikje x̄it̄se; nga jè nikje x̄it̄se, kjeèn-yó-né koà kotejnda-né jè nikje ìbaà. Ìsaá tse koma ñánda kixajndà kji. ²²Tikoáá mìtsà yá xi koma binchá xán ixii kò chrjoa jchínga; tsà kos'ín s'een, k'è nga jye kojchá xán, sìxajndà chrjoa jchínga, ìkjoàn chija xán kò chrjoa. Jè xán ixii, chrjoa x̄it̄seé sinchá.

Kiís'ín t̄jín ìt'aà ts'è nachrjein nìkjáya

(Mateo 12:1-8; Lucas 6:1-5)

²³Jngòè nachrjein nìkjáya ja Jesús ya ñánda títje trigo. J̄nà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là tsate chiba natín-là trigo. ²⁴J̄nà x̄it̄a Fariseo kitsò-là:

—¿Mé-ne kos'ín-ne x̄it̄a-lè jè nachrjein nìkjáya? Mìkiì t̄jì'nde nga kos'ín koma.

²⁵⁻²⁶Kiìchja Jesús kitsò-là:

—¿J̄nò, a mìtsà jye t̄jiiin-nò koni s'ín tichja Xojon-là Nainá koni kis'iin x̄itaxá ítjòn xi ki'mì David kò j̄nà x̄it̄a-là xi kjihijtakò k'è nga nò'miì ítjòn tsibijna jè Abiatar? K'è nga kjòhòjò-là nga nì mé t̄jín xi kine, jahas'en ni'ya-là Nainá. Tsakjèn inchrájin tsjeè-là Nainá. Tikoá kitsjaà-là x̄it̄a-là xi t̄jiko. Mìkiì t̄jì'nde nga j̄nà kòkjen. Tà j̄nà nò'miì t̄jì'nde-là nga kòkjen.

²⁷Ìjngòè k'a kitsò Jesús:

—Jè nachrjein nìkjáya, koíí xá kisindaà-ne nga kjondaà ts'è x̄it̄a. Mìtsà koi xá kisindaà-ne x̄it̄a nga kjondaà ts'è nachrjein. ²⁸K'oaá s'ín t̄jín, 'an xi Ki'ndí-là X̄it̄a xan-là yijo-na, skanda jè nachrjein nìkjáya, 'aán otìixoma-là.

X̄it̄a xi kixit'aà jngòè tsja

(Mateo 12:9-14; Lucas 6:6-11)

3 ¹Ìjngòè k'a jahas'en Jesús ñánda t̄jna jngòè ni'ya ìngo sinagoga. Kò ya t̄jna jngòè x̄it̄a xi kixit'aà jngòè tsja. ²J̄nà kondra-là Jesús nchisíkinda nga mejèn-là nga skoe a sìindaá-ne jè x̄it̄a xi kixit'aà tsja jè nachrjein nìkjáya, mé-ne

nga koma kohòngui-ne. ³ Jesús kitsò-là jè xità xi kixit'aà jngòò tsja:

—Tisítjiin, tisijni i jngòò osen-là xità.

⁴ Jesús k'eé kitsò-là jñà xità xi i'nga:

—¿A tsjá'nde kjotíxoma nga ndaà s'eén, o xi ch'o s'eén, jè nachrjein nìkjáya? ¿A sindaá-ná xità, o xi sik'en-ná?

Jñà xità xi otì'mì-là ta jyò tsibítsajna. ⁵ Jesús kiskòdtsejèn-jiin-là xità nga jti komà-là. Tìkoa ba kis'e-là nga tájaàjiin tjin inìma-là jñà xità. K'eé kitsò-là jè xità xi kixit'aà tsja:

—Tjeèndojoì ndseji.

Tsijmeé tsja, nìtoón kjòndaà-ne. ⁶ Jñà xità fariseo, k'e nga itjo-ne, tsajoóya-ne kò xità Herodes nga mejèn-là sìlk'en Jesús.

K'e nga kjìn xità kiitjingui-là Jesús ya indii ndáchikon Galilea

⁷ Jesús kò xità xi kota'yàt'aà-là chinchat'aà xìn. Ján kii indii ndáchikon. Kjìn xità kiitjingui-là xi nangui Galilea ts'e kò xità nangui Judea, ⁸ kò xità naxandá Jerusalén, kò xità nangui Idumea, kò xità xijngoàà xajngá nandá Jordán kóhokji jngòò itjandii-là naxandá Tiro kò Sidón nga kii'nchré-là kjojkón xi kis'iin Jesús. K'oaá komà-ne kjìn jchán xità ijchò tjingui-là.

⁹ Jesús kitsò-là xità xi kota'yàt'aà-là:

—Kjit'aà nachrjein tjajnandaà jngòò chitso mé-ne nga mì xità kojtinè-ná.

¹⁰ Koíi kjoa-là nga jyeé kjìn jchán xità xk'én kjòndaà-ne.

Jñà xità xk'én xi i'nga, yaá fikjanè'ño ñánda tíjna Jesús nga mejèn-là kòt'aà-là tsja. ¹¹ Jñà xità xi inìma ch'o-là neíí tíjiin inìma-là, k'e nga beè Jesús bincha-xkó'nchit'aà-là, ikjoàn 'ño chja, tsò:

—Jì-né xi Kì'ndí-là Nainá.

¹² Tanga jè Jesús 'ño tsohótiko nga mì jñà keènojmi yá-né jè.

Kó 'mì 'ín-là xità-là Jesús xi tejò ma-ne

(Mateo 10:1-4; Lucas 6:12-16)

¹³ Xi jye komà iskan, Jesús kiimijìn-jno jngòò nindoò. Kìichja-là xità xi jè ndaà kisaseèn takòn. Xità koi, ijchò kinchat'aà-là. ¹⁴ Ikjoàn jaàjiin tejò xità xi koahijtako, tjñà-ne xi sìlkasén nga kichjaya 'én ndaà-là Nainá ¹⁵ xi tìkoa kitjoé-là

okixi nga siindaà-ne xita xi ch'in tjin-la tikoà kochrjekajin inima ch'o-la neí xi tjiin inima-la xita. ¹⁶ Jñà xita xi kitjaajin: jè Simón. Ikoàn tsibít'aàsòn 'ín-la; Pedro kitsò-la. ¹⁷ Ko jñà ixti-la Zebedeo xi 'mì Jacobo ko jè 'ndse xi 'mì Juan, xi tikoà tsibít'aàsòn 'ín-la; Boanerges kitsò-la. (Jè 'én jè tsò-ne: Ixti-la ch'on.) ¹⁸ Ko Andrés; Felipe; Bartolomé; Mateo; Tomás; Jacobo xi ti-la ma Alfeo; Tadeo; Simón, xita xi ya fit'aà-la xita cananista; ¹⁹ Judas Iscariote, jè xita xi kisingatsja kondra-la Jesús.

Xita xi chjajno-la Inima Tsjeè-la Nainá

(Mateo 12:22-32; Lucas 11:14-23; 12:10)

K'e nga j'ii-ne Jesús ni'ya nãnda síkjáya, ²⁰ jngod k'a kòkjìn xita skanda mì ti kiì kitjò'nde-la nga tsakjèn. ²¹ K'e nga kiì'nchré xita xíkjín Jesús, kjoa xi tís'ín, kiì kátsji nga tso'ba'nó; kitsò: Skáyaá-la.

²² Jñà xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés xi j'ii-ne Jerusalén k'oaá kitsò nga jè xita neí xi 'mì Beelzebú tjiin inima-la Jesús, nga jè xita sko-la xita neí tsjá-la nga'nó nga ochrjekajin inima ch'o-la neí xi tjiin inima-la xita.

²³ Jesús kiichja-la xita koi. Tsibénojmi jngod-la kjoa xi mangásòn. Kitsò-la:

—¿A komaá jè xita neí kochrjekajin-ne xi tijè-ne yijo-la ya inima-la xita? Majin. ²⁴ Tsà jngod naxandá je, tsà jòya tjin nga kondra títsajna-la xíkjín, mìkiì koma 'nó kítsajna; ²⁵ ko tsà jngod ni'ya, tsà jòya tjin nga kondra títsajna-la xíkjín, tikoáá mìkiì koma 'nó kítsajna. ²⁶ Tsà jè xita neí, tsà jòya tís'ín xi tijè-ne yijo-la, mìkiì koma 'nó kijná. Jye tífehét'aà nachrjein-la.

²⁷ Jngod xita xi tjin-la nga'nó, mì yá xi koma kjoahas'en ni'ya-la nga siichijé-la tsà mì ítjòn koit'aà'nó. K'ée koma siichijé-la k'e nga jye kàsít'aà'nó.

²⁸ Okixií xi xan-nó, xita xi tjin-la jé ko xi chjajno-la Nainá, jchat'aà-la jé-la. ²⁹ Tanga jñà xita xi chjajno-la Inima Tsjeè-la Nainá, mìkiì jchat'aà-la nita mé nó-ne, nita mé nachrjein-ne. Kjo'in s'e-la nita kjé-ne.

³⁰ Koíi k'oas'ín kitsò-ne Jesús nga jñà xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kitsò-né: “Xita jè, inima ch'o-la neí tjiin inima-la.”

Nea-là Jesús kò 'ndse

(Mateo 12:46-50; Lucas 8:19-21)

³¹Xi komà iskan, ijchò 'ndse kò nea-là Jesús. Ján nditsiaán tsibìtsajna. K'ée kinokjoà-la Jesús. ³²Jñà xìtā xi títsajnandiì-la, kitsò-la:

—Nea-lè kò jñà 'ndsì, ján nditsiaán títsajna. Jì xó ótsji-lè.

³³K'ée kiichja Jesús, kitsò:

—¿Yá-né xi nea-na kò xi 'ndsè?

³⁴Ikjoàn kiskootsejèn-jìin-la jñá xìtā xi títsajnandiì-la. Kitsò:

—Jñà xìtā koi xi nea-na, kò xi 'ndsè. ³⁵Nga nìtā yá xìtā-ne xi síkitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá, jñà-né xi 'ndsè, xi tichja, kò xi nea-na.

Kjoa xi mangásòn ts'e xìtā xi bítje xojmá

(Mateo 13:1-9; Lucas 8:4-8)

4 ¹Jesús ìjngod k'a tsibìts'ia nga tsakóya yā indii ndáchikon. Kjìn jchán ma xìtā xi chixoñat'aà-la. Jesús jahas'en jngod chitso xi kjijnajìin ndáchikon; ìkjoàn tsibìjnaya. Ngats'ii xìtā, yáá títsajnat'aà nanguí yā indii ndáchikon. ²Kjìn

skaya kjoa xi mangásòn tsakóya-la xita. K'e nga tsibénojmí-la kitsò-la:

³—Ndaà tiná'yaà. Jngod xita kii kíjndi xojmá. ⁴K'e nga tsibíts'ia nga kiskíjndi xojmá, chixò chiba ya iya ndiyá. Ikjoàn j'iì nise; tsakjèn. ⁵Ngui k'oa tjin chixò ñánda naxi choòn nga chiba ni'nde tjin-la. Jña xojmá koi, nitoón isò koi-né nga mi nanga tjin nangui. ⁶Tanga k'e nga itjokàtji ts'oi nga kjòtsjè ndobá, kixiño, ikjoàn jngod k'aá kixi, koi-né nga tsjin-la ima. ⁷Ngui k'oa tjin chixò ya ijiin na'yá. K'e nga kjò'nga na'yá, kisik'en-ngui xka-la xojmá; k'oaá ma-ne nga mikii tsajà-la toò. ⁸Tanga jña xojmá xi chixò ñánda nangui ndaà, tsijin, kjò'nga, tsajà-la toò, ndaà itjo. Kitsjaà katé, jàn-kaàn skanda jngod sìndo toò nga jngod ijngod.

⁹Ikjoàn kitsò Jesús:

—Ndaà tiná'yaà koni xan-nò.

Mé-ne kjoa xi mangásòn kisikjeén-ne Jesús

(Mateo 13:10-17; Lucas 8:9-10)

¹⁰K'e nga jye tsibijna tajngod Jesús, jña xita xi chraña títsajnat'aà-la ko xita-la xi tejò ma-ne, kiskònangui-la kó tsòya-ne 'én xi tsibénojmí. ¹¹Kitsò Jesús:

—Jñò, Nainá jye kitsjaà-nò nga jchaà kjoa'ma-la kó s'ín otíxoma Nainá. Tanga jña xita xi k'eií, tà 'én ts'e kjoa mangásòn s'enojmí yije-la, ¹²mé-ne nga mikii skoe-ne nas'ín skótsejèn, tikoaá mikii kochiya-la nas'ín kji'nchré. Nga jña xita, majin-la síkajatjya kjohítsjeèn-la koa mikii jchat'aà-la jé-la.

Jesús tsibénojmí kó tsòya-ne kjoa xi mangásòn

ts'e xita xi bitje xojmá

(Mateo 13:18-23; Lucas 8:11-15)

¹³Kitsò Jesús:

—¿A mi fiya-nò jè 'én ts'e kjoa xi mangásòn? ¿Kós'ín skaya-nò ngats'iì kjoa xi i'nga? ¹⁴Jè xi bitje xojmá, jè ngaya-la xita xi síka'bí 'én-la Nainá. ¹⁵Jña xojmá xi chixò ya iya ndiyá, jña ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá. K'e nga ma iskan nga jyeé 'nchré, f'iì xita neií faáxin jè 'én ya ijiin inima-la xita. ¹⁶Jña xojmá xi chixò ya ñánda naxi choòn, jña ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá. Tsjaá

s'e-là k'e nga sa 'nchré. ¹⁷Tanga jè 'én mìkiì ndaà kisijiin inima-là koni xka xi tsjin-là ima, mì 'nó binchako 'én, ta chiba nàchrjein chíkjoa-là. K'e nga mé kjoa xi sakó-là ko tsà xita fitjingui kondra-là nga jè ngatji-là 'én-là Nainá, nitoón síkijna ndiyá-là Nainá. ¹⁸Jè xojmá xi chixò ya ñánda tjin na'yá, jñà ngaya-là xita xi 'nchré 'én-là Nainá, ¹⁹tanga 'nó síkájno kjoa ts'e tsojmì xi tjin isò'nde; ko jè kjoa nchiná konachan-là; ko mejèn yije-là tsojmì xi tjin isò'nde. Jñà kjoa koi síkíts'ón-jiin 'én-là Nainá, k'oaá ma-ne nga mìkiì makjin-ya. ²⁰Tanga jñà xojmá xi chixò ñánda nga nangui ndaà, jñà ngaya-là xita xi 'nchré 'én-là Nainá ko mokjeín-là; ikjoàn makjin-ya 'én, k'oaá ngaya-là koni yá xi ojà-là toò. Tsjá katé, jàn-kaàn skanda jngodò sindo nga jngodò ijngodò yá.

Kjoa xi mangásòn ts'e ni'ín xi síhiseèn

(Lucas 8:16-18)

²¹Jesús kitsò-isa:

—¿A k'oaá s'ín mochjeén ni'ín xi síhiseèn nga ya sijnangui kaxa, o ya sijnangui nàchan? Majìn, jngodò ni'ín xi síhiseèn, 'ngaá sijna mé-ne nga síhiseèn-là xita. ²²Nimé kjoa tjin xi tji'ma i'ndeì xi mìkiì jcha-là; tikoáá tsjin kjoa xi tji'ma i'ndeì xi mìkiì kotsejèn. ²³¡Ndaà tiná'yaà koni xan-nò!

²⁴Jesús kitsò-isa-là:

—Jñò xi na'yá, ndaà tiná'yaà. Koni kji machiya-nò, k'oaá ti kji siikichiya-nò Nainá, skanda tsjásòn-isa-nò. ²⁵Jè xi tjin-là [kjohítsjeèn], tjoé-isa-là; tanga jè xi tsjin-là, skanda tjá'aán-là [kjohítsjeèn] xi chiba tjin-là.

Kjoa xi mangásòn ts'e nga majchá nijin

²⁶Kitsò Jesús:

—Koni s'ín otíxoma Nainá k'oaá tis'ín tjin koni k'e tsà jngodò xita bitje nojmé. ²⁷Jè nojmé, síxá nga bisò, ma'nga, nas'ín jè xita xi bitje mìkiì tíbeè kós'ín tísíxá nga jè xita ojnafè-né k'e nga nitjen; nga s'e isén osítjen; ²⁸nga jè nangui tísíchá; ítjòn bitjo xka-là, iskan ma'nga, ikjoàn tjo-là natín koa ikjoàn majchá nijin. ²⁹K'e jye majchá nijin, jye ma maxkó nga jye ijchò chiba-là nga sincháxkó nijin.

Kjoa xi mangásòn ts'e xojmá mostaza

(Mateo 13:31-32; Lucas 13:18-19)

³⁰ Jesús ijngòd k'a kitsò:

—¿Mé xi kóngásòn-kò koni s'ín otíxoma Nainá?, o ¿mé 'én xi s'ingásòn-kjoaá? ³¹ Jè mangásòn-kò koni kji xojmá mostaza; k'e nga sitje ijìn nangui, jè xi isa itsé kji i it'aà nangui. ³² K'e nga jye sitje, bisò, ma'nga skanda isaá 'nga ma koni ngats'iì xka xi ma chine xi sitje indii ni'ya. 'Nó 'nga ma chrja-là skanda ma bíndaà'a tjé-là nise ya ngui 'nguién-là.

Jesús, kós'ín kisìkjeén kjoa xi mangásòn

(Mateo 13:34-35)

³³ Jesús kjin skaya kjoa xi mangásòn kisìkjeén nga tsakóya 'én ndaà-là Nainá, koni kji nga ndaà fíya-là xita. ³⁴ Ngui koó kjoa xi mangásòn tsakóya-là xita; nimé 'én kùichja xi mìtsà kjoa xi mangásòn tsibénojmi; tanga k'e nga jye tíjnat'aàxìn-kò xita-là xi kota'yàt'aà-là, k'ée ijngòd k'a tsakóya ndaà yije-là.

K'e nga jè Jesús kisikíjnajyò tjojkón

(Mateo 8:23-27; Lucas 8:22-25)

³⁵ K'e nga jye kòjñò nga tije-ne nachrjein, Jesús kitsò-la xita-la xi kota'yàt'aà-la:

—Tíkjaán, ján xijngoà ndáchikon.

³⁶ Jñà xita xi kjin ma-ne ta yaá kisikítsajna; kiì Jesús kò xita xi kota'yàt'aà-la nga títsajmaya chitso. Tíkooá tsafáhjtako chitso xi i'nga. ³⁷ K'e nga jye tjmajiin nandá, j'iì jngod tjojkón xi taxki komà-né; kiskímì'nga nandá koa jè chitso jye kitseè nandá. ³⁸ Jesús yaá kjinafè tàts'en chitso. Kijnanguisko jngod nikje nguisko. K'ée kisikjaá-la, kitsò-la:

—Maestro, ¿a mìtsà t'iyi nga titsabixònguindá-ná.

³⁹ Jesús k'ée tsasítjen, tsohótiko jè tjo; kitsò-la ndáchikon: —Jyò tijni.

Nitoón kisijyò-ne tjo; kjòndaàya-ne. ⁴⁰ Jesús kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—¿Mé-ne tsakjoòn-nò? ¿A mìtsà mokjeiín-nò it'aà ts'an?

⁴¹ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la ndaà jchán kitsakjòn. Xki xi ján kjònangui-la xikjín, tsò-la:

—¿Yá xita-ne jè skanda jè tjo kò ndáchikon síkitasòn-la?

Xita Gerasa xi kjin inima ch'o-la neí tjiin inima-la

(Mateo 8:28-34; Lucas 8:26-39)

5 ¹ Jesús kò xita xi kota'yàt'aà-la ijchò ján xijngoà ndáchikon ya nangui-la xita Gadareno. ² K'e nga itjojen chitso Jesús ijchò kasit'aà jngod-la xita xi inima ch'o-la neí tjiin inima-la. Jè xita jè yaá itjo-ne itsjó ngajo mik'en. ³ Xita jè yaá bijmaya ya itsjó ngajo mik'en. Mì yá xi ma bít'aà'ño nas'ín na'ño kichà cadena. ⁴ Kjin k'a okis'iin-kò nga tsibít'aà'ño ndsokò kò tsja na'ño kichà cadena. Niyá xi chíkjoa-la nga kisi'nchré; otejto xó cadena. ⁵ Kò nachrjein kò nitjen yaá ojmeèsòn nindod ñánda tjin itsjó ngajo-la mik'en. Kjindáya tsò kjindáya ská nga kjaán kò yijo-la; 'beé-la ndajo yijo-la. ⁶ K'e nga kijtseè nga kjiin tinchrobá Jesús, tsangachikon. Kiì kasit'aà chrañà-la, tsasèn-xkó'nchit'aà-la. ⁷ Ñó kiichja, kitsò:

—¿Mé xi tjin-lè kò 'an, Jesús, Ki'ndí-la Nainá xi 'ño 'nga tijná? Bitsi'bà-lè nga nguixkòn Nainá, kì yatoòn-ná.

⁸ Koií k'oas'ín kiichja-ne nga jè Jesús kitsò-la:

—Ngaji inima ch'o-la neí, titjojiín inima-la xita jè.

⁹Jesús kiskònangui-la. Kitsò-la:

—¿Kó 'mì-lè?

Jè kitsò:

—Legión 'mì-na, koií-né nga kjìn jchán ma-najen.

¹⁰Jñà inima ch'o-la neí, 'nó tsibítsi'ba-la Jesús nga mì it'aà xìn skìnì ya i'nde jè. ¹¹Ko ya chrañà it'aà nindoò, kjìn chinga nchikjèn-jno. ¹²Jñà inima ch'o-la neí tsibítsi'ba-la Jesús.

Kitsò-la:

—Yaá tìkasén-nájen ñánda tjin chinga; yaá kitjás'en-jiin-jen yijo-la.

¹³Jesús kitsjaà'nde-la; jñà inima ch'o-la neí itjojiin inima-la xita jè; ikjoàn jahas'en-jiin yijo-la chinga. Ma-la tsà jò jmiì jñà chinga xi tsanga; tsatíkjájen-jno ya naxi skanda jjiin ndáchikon, yaá k'en yije jjiin ndáchikon.

¹⁴Jñà xita xi ko'ndà chinga, tsanga. Kì kénajmí-la xita naxandá ko xita rancho jè kjoa xi komà. Jñà xita naxandá ijchò katsejèn-la kjoa xi komà. ¹⁵Kjìn xita ijchò ñánda tjna Jesús, kijtsee jè xita xi inima ch'o-la neí tjiin inima-la nga sa ítjòn. Jyò tjna. Íkjá-ne nikje-la. Ndaà tjin-ne kjohítsjeèn-la. Xita xi ijchò, ta kitsakjòn-la. ¹⁶Jñà xita xi kijtsee koni s'ín komàt'in jè xita xi inima ch'o-la neí tjiin inima-la nga kjondaà-ne ko chinga xi tsatíkjá, tsibénajmí-la jñà xita xi ijchò xi mikì kijtsee. ¹⁷Jñà xita xi ijchò tsibítsi'ba-la Jesús nga xìn i'nde kàtjì.

¹⁸K'e nga jahas'en chitso Jesús, jè xita xi inima ch'o-la neí kisijiin inima-la, tsibítsi'ba-la Jesús nga mejèn-la kjiko. ¹⁹Tanga jè Jesús mikì kitsjaà'nde-la. Kitsò-la:

—T'in-ne ni'ya-lè, ténajmí yije-la xita xingui jè kjondaà xi kisiko-lè Nainá; kós'ín kijtsee ima-lè.

²⁰Xita jè, kì; ikjoàn tsibítsi'ia nga tsibénajmí-la jñà xita naxandá Decápolis jè kjondaà xi kisiko Jesús. Ngats'ì xita xi kis'enojímí-la tà k'oaá komà-la.

Tsòti-la Jairo ko chjoón xi kitsobà'nó ítjòn nikje-la Jesús

(Mateo 9:18-26; Lucas 8:40-56)

²¹Jesús tsibijnal'ya chitso, inchrobà ijngoò k'a-ne ján xijngoàà ndáchikon, kjìn jchán xita chixoñat'aà ijngoò k'a-la, koa yaá tsibijnandiì ndáchikon. ²²Ijchòkon jngoò xita xi 'mì Jairo

xi xit̄a ít̄jòn ts'è ni'ya ingo sinagoga. K'è nga kijtsee Jesús tsasèn-xkò'nchit'aà-la. ²³Nó tsibít'si'ba-la, kitsò-la:

—Ndí tsòti-na jye kjomeè biyaà; nchroboí, tíkjaán, tjat'aà-la ndseji nga kàtandaà-ne, mé-ne nga kíjnakon-ne.

²⁴Jesús kiiko, kjìn jchán xit̄a kiit̄jngui-la; chiba-la ó'nchò'nó-né. ²⁵Yaá tsóhojiìn jngoè chjoón xi kjò tejò nó xk'én, ch'in jní tjín-la. ²⁶Kjòtsee tísíkjeín kjo'in ít'aà ts'è chjìnexkiì; jye xó kisikje yije ton-la; mìkiì mandaà-ne, ta saà tíma'nó ch'in-la. ²⁷Chjoón jè, k'è nga kiì'nchré ít'aà ts'è Jesús, kiìjiìn-la ngats'iì xit̄a kjìn; ijton ít's'in kitsobà-ne nikje-la Jesús. ²⁸K'oas'ín tísíkitsjeèn, kitsò: “Tsà tà jè nikje-la sikoaa, kondaá-na.” ²⁹K'è nga kitsobà'nó nikje-la, nitoón kisijyò-la jní, koa kijtseeyaá-la yijo-la nga jye kjòndaà-ne ch'in-la.

³⁰Jesús nitoón kijtseeya-la nga nga'nó-la itjoiìn; kisikátji, kiskòtsejèn-jiìn-la xit̄a kjìn, kitsò:

—¿Yá xi kàtsobà'nó nikje-na?

³¹Jñà xit̄a xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò-la:

—¿A mìtsà 'yi nga jñà xit̄a ó'nchò'nó-lè? Ngaji si-né: “¿Yá xi kàtsobà'nó nikje-na?”

³²Tanga jè Jesús kotsejèn-jiìn-la jñà xit̄a nga mejèn-la skoe yá xi kitsobà'nó nikje-la. ³³Chjoón jè, tsí tíhotsé-né nga kitsakjòn, nga jyeé tíjiìn-la kós'ín komà ch'in-la; kiì, tsasèn-xkò'nchit'aà-la Jesús; tsibénojmi kixi yije-la kós'ín komàt'in. ³⁴Jesús kitsò-la:

—Ndí neaa, koi-né nga mokjeín-lè ít'aà ts'an nga kòmandaà-ne. T'in-là ndaà-ne. Jyeé kòmaxkiì-la ch'in-lè.

³⁵Táko tik'èé tíchja-isa Jesús nga j'ii i'nga xit̄a xi inchrobà-ne ni'ya-la xit̄a ít̄jòn ts'è ni'ya ingo sinagoga, kitsò-la:

—Kì tì kiì nìsiì-la Maestro, ndí tsòti-lè jyeé k'en.

³⁶Tanga jè Jesús, nga kiì'nchré koni kitsò okixi xi j'iiiko, kitsò-la jè na'èn-la ndí tsòti:

—Kì tsakjoòn-jèn; tà jè-né nga kàtakjeín-lè.

³⁷Jesús mìkiì kitsjaà'nde nga kjìn xit̄a kiiko. Tà jè Pedro, Jacobo ko Juan 'ndse Jacobo. ³⁸K'è nga ijchò ni'ya-la jè xit̄a ít̄jòn ts'è ni'ya ingo sinagoga, Jesús kijtsee nga fijen fikjá xit̄a, 'nó nchikjindáya ko 'nó nchisíkajno. ³⁹Jahas'en ni'ya Jesús, kitsò-la:

—¿Mé-ne ko'nè-nò nga ko tà ndaà chihindáya-nò? Jè ndí tsòti mìtsà kòbiyaà; ta kjinafé-né.

⁴⁰Jñà xit̃a xi t̃ítsajna tà tsijnòkeè Jesús. K'eé tsachrje yije ni'ya kóhótjín xit̃a; tà jñà tsibítsajna na'èn-la, nea-la, kò xit̃a ts'e xi t̃jiko. Ikjoàn jahas'en ñánda kijna ndí tsòti. ⁴¹Kiskoé tsja, kitsò-la:

—Talita cumi —'én xi tsòya-ne: Ji tsòti, k'oaá xan-lè, t̃ísit̃jiin.

⁴²Jè ndí tsòti ñiton tsasítj̃en, tsajmeè-ne. Jye kjò tejò nó t̃jín-la. Jñà xit̃a xi t̃ítsajna, 'ñó jchán kitsakjòn. ⁴³Tanga Jesús 'ñó kitsjaà okixi nga mì yá xit̃a xi keènojímí-la. Ikjoàn kitsò-la: —Tji-la nga kàtakjèn ndí tsòti.

Kó kitsò xit̃a k'e nga kii Jesús ján Nazaret

(Mateo 13:53-58; Lucas 4:16-30)

6 ¹Jesús itjojiin-ne ya i'nde jè, kii-ne nangui-la Nazaret, t̃jiko xit̃a xi kota'yat'aà-la. ²K'e nga jye ijchò nàchrjein ñikjáya, tsibíts'ia nga tsakóya 'én ndaà-la Nainá ya ni'ya ingo sinagoga. K̃jìn jchán ma xit̃a xi kii'nchré-la koni s'ín tsakóya. Jñà xit̃a, tà k'oaá komà-la, kjònangui-la xíkjín, kitsò:

—Xit̃a jè, ¿ñánda komà-la ngats'ii 'én xi okóya? ¿Ñánda ochrje kjoachjine koi kò kjoxkón xi s'ín? ³¿A mìtsà jè xi chjineyá xi ti-la María, xi 'ndse ma Jacobo, José, Judas kò Simón? ¿A mìtsà t̃jiko i t̃ítsajnajiin-ná íchjín ndichja?

Xit̃a koi mìkiì kòkjeiín-la it'aà ts'e Jesús. ⁴Tanga jè Jesús kitsò-la:

—Ingòd xit̃a xi chja ngajo-la Nainá, ñita ñá naxandá-ne yaxkón-né, tanga ya naxandá-la kò ni'ya-la kò it'aà ts'e xit̃a xíkjín mìkiì yaxkón.

⁵Jesús ñimé kjoxkón xi ndaà t̃jín kis'iin nangui-la, tà chiba xit̃a xk'én xi tsohót'aà-la tsja nga kisindaà-ne. ⁶Tà kjòxkón-la Jesús, nga jñà xit̃a koi, mìkiì mokjeiín-la it'aà ts'e.

Kós'ín tsatíxoma-la Jesús xit̃a-la xi tejò ma-ne xi kisikasén nga kisika'bí 'én-la Nainá

(Mateo 10:5-15; Lucas 9:1-6)

Jesús yaá tsajmeè naxandá jtohá xi chrañat'aà kjiyijò nga tsakóya. ⁷Nga komà iskan, Jesús kiichja-la xit̃a-la xi tejò ma-ne xi jè tsibíxáya-la; jò jò kisikasén, kitsjaà-la okixi nga kochrjekàjiin inima ch'o-la neí xi t̃jjiin inima-la xit̃a. ⁸K'oaá t̃is'ín kitsjaà-la okixi nga ñimé tsojmì k'oa k'e nga kjoì ndiyá. Kitsò-la:

—Tà k'oaá s'ín tanguió. Tà jngoò yá garrote ch'aà. Kì nà'yaá ch'aà, kì inchrájn ch'aà, kì tòn ch'aà. ⁹Komaá tsjayaà xojté-nò. Tà jngoò nàchro ch'aà. Kì jò ch'aà.

¹⁰Jesús kitsò-isa-la:

—K'e nga kijchò jngoò naxandá, jngoò ni'ya titsajna skanda k'e nga konguí-nò. ¹¹Tsà tjín naxandá ñánda mìkii skoétjò-nò, tsà majìn-la nga 'nchré-nò, titjojñoò, titsajneè chijo-la ndsokoò mé-ne nga skoe-ne nga jñà tjín-la jé nga mìkii 'nchréñjon. Xi nguì okixi k'oaá xan-nò k'e nga kijchò nàchrjein-la jñà naxandá koi, isaá tse kjo'in s'e-la koni s'ín komàt'in naxandá Sodoma ko Gomorra.

¹²Xita koi, kiì nga tsibénojmiya-la xita nga kàtasíkájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne. ¹³Kjìn inima ch'o-la nejí tsachrjekàjìn inima-la xita, tikoá kjìn xita kisindaà-ne xi xk'én nga kisikaàjno-la asiti.

K'e nga k'en Juan xi kis'iin bautizar xita

(Mateo 14:1-12; Lucas 9:7-9)

¹⁴Jè Herodes xi xita xá ítjòn tjina, kiì'nchré it'aà ts'e Jesús nga jye xki xi ján naxandá kina'yà-la. Tjín xita xi kitsò:

—Jè Juan xi kis'iin bautizar xita, jyeé jaáya-la. K'oaá ma-ne nga tjín-la nga'ño nga ma-la s'ín kjojkón xi ndaà tjín.

¹⁵Tjín xita xi kitsò:

—Jè Elías.

Tikoá tjín xi kitsò:

—Jngoò xita xi kiichja ngajo-la Nainá kjòtseé.

¹⁶Jè Herodes, k'e nga kiì'nchré kitsò-né:

—Jè Juan xi jaáya-la xi 'an tsatesian sko.

¹⁷Nga isa kjòtseé, Herodes kisikasén xita nga kitsobà'ño Juan nga kiskinìs'en ndayá, koi kjoa-la ts'e chjoón Herodías xi chjoón-la Felipe nga jè Herodes chixàn-ko xi chjoón-la 'ndse. ¹⁸Nga jè Juan xi kis'iin bautizar xita, kjìn k'a okitsò-la Herodes:

—Mìkii tjii'nde-lè nga jì tijnakoii chjoón-la 'ndsi.

¹⁹Jè chjoón Herodías, kòjtikeè Juan, mejèn-la nga sùk'en tanga mìkii ma xi síko. ²⁰Nga jè Herodes, beèxkón Juan ko síkinda-ne nga jye tíjìn-la nga xita kixi-né ko xita tsjeè-né. Herodes k'e nga chjako Juan, matsjaá-la nga 'nchré-la, tanga mìkii beè mé xi s'iin, a sùkitasòn-né, a xi majìn. ²¹Ijchò jngoò

nachrjein xi ndaà ts'e chjoón Herodías k'e nga tsachrje s'eí-là jè Herodes jè nachrjein nga kits'iin. Ijchò xitá-là xitaxá ítjòn, kò xitá sko-là soldado, kò xitá nchiná xi tjin kóhokji Galilea nga tsakjèn-kò Herodes. ²²Tikoá ijchò tsòti-là Herodías, jahas'en ni'ya; kitè. Jè Herodes kò xitá xi títsajna, ndaà jchán kisaseèn-là koni s'ín kitè jè tsòti. Herodes, xi xitá xá ítjòn tíjna, kitsò-là:

—Tijé-ná mé xi mejèn-lè, tsjaà-lè.

²³K'oaá s'ín kitsjaà-là tso'ba nga tsjá yije-là nitá mé xi mejèn-là nas'ín osen nangui xi jè otíxoma-là. ²⁴Jè tsòti, itjo ni'ya, kiskònangui-là nea-là. Kitsò-là:

—¿Mé xi siijé-là?

Jè nea-là. Kitsò:

—Tijé-là sko Juan xi s'ín bautizar xitá.

²⁵Jè tsòti, nitoón jahas'en ìjngod k'a ni'ya ñánda tíjna xitaxá ítjòn. Kitsò-là:

—I'ndeì mejèn-na nga niton tjiì-ná sko Juan xi s'ín bautizar xitá; tinaya-ná chrobate.

²⁶Jè Herodes, xi xitaxá ítjòn tíjna, 'ño kjòba-là k'e nga kiì'nchré-là jè tsòti. Tanga koií kjoa-là nga jye kitsjaà-là 'én-là nga nguixkon xitá xi títsajna s'eí, kjo'ño kisikitasòn-là. ²⁷Jè Herodes, tik'eé-ne kisikasén jngod soldado, kitsjaà okixi nga kàtjanchrohóko sko Juan. ²⁸Jè soldado kiì ján ndayá nga tsatesin Juan; ikjoàn j'iiko sko Juan; tíjya-là chroba nga kitsjaà-là jè tsòti; kò jè tsòti kisingatsja nea-là.

²⁹K'e nga kiì'nchré xitá xi kota'yàt'aà-là Juan nga jye k'en, kiikjaá yijo-là nga kiskinìs'en-ngui jngod ngajo itsjó-là mik'en.

Jè kjojkón xi kis'iin Jesús nga 'òn jmiì xitá kisikjèn

(Mateo 14:13-21; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14)

³⁰K'e nga j'iì ìjngod k'a-ne jña xitá xi tsibíxáya-là Jesús, tsibénojmi ngats'iì kjoa xi kis'iin kò xi tsakóya ñánda kiì.

³¹Jesús kitsò-là:

—Nchrobá. Tíkjiaán nga sijkjáya í'ñoá jngod i'nde it'aà xìn.

Koií k'oa kitsò-là nga kjìn jchán ma xitá, koá tjin bijchó, koá tjin nchrobá-ne. Jesús kò xitá xi tsibíxáya-là skanda mì tì kiì ma'a-là nga kjèn. ³²Tsibítsajnaya chitso nga ta jña kiì jngod i'nde it'aà xìn ñánda tsjìn xitá. ³³Tanga kjìn xitá kijtseè k'e nga kiì. Kijtseèkon nga jè Jesús. Ikjoàn kiitjingui-là ngats'iì

xit̄a naxandá xi ya chrañàt'aà-là nga kiì-ne ndsoko; skanda isa ítjòn ijchò jñà xit̄a koi. ³⁴Jesús, k'e nga itjojen chitso, kijtsee nga 'nó kjìn ma xit̄a xi títsajna; kjòhimakeè-né. K'oaá ngayala koni jñà orré xi tsjìn-là paxtò xi ko'ndà. Ikjoàn tsibíts'iaoko nga kjìn 'én tsibénqjmí-là. ³⁵K'e nga jye 'nó kjòhoxòn, jñà xit̄a xi kota'yàt'aà-là Jesús ijchò kinchat'aà-là, kitsò-là:

—Jyeé kjòhoxòn, jè i'nde jè, it'aà xìn-né, nimé tjín.

³⁶Kot'in-là jñà xit̄a kàtjì-ne nga kàtatse tsojmì xi skine ya naxandá ko tsà jñà ni'ya nànda nga chrañàt'aà.

³⁷Kiichja Jesús, kitsò-là:

—Tjiì-là jñò xi kokjen xit̄a koi.

Kitsò jñà xit̄a:

—¿A mejèn-lè nga konguí kindaà-jen inchrajín koni tjín síkijne xit̄a nga jò sindo nàchrjein síxá?

³⁸Kitsò Jesús:

—Chítsejèn-là kó tjín ma inchrajín-nò.

K'e nga kijtsee kó tjín ma-ne, kitsò-là:

—'Òn ma inchrajín ko jò ma tìn.

³⁹K'eé kitsjaà okixi Jesús nga kàtítsajnajtín jñà xit̄a ya ijìin ijñá nànda sase choòn. ⁴⁰Íjngó íjngó sindo tsibítsajnajtín-ne jñà xit̄a; ko tjín nànda icháte icháte tsibítsajnajtín-ne. ⁴¹Jesús kiskoé jñà inchrajín xi 'òn ma-ne ko jñà tìn xi jò ma-ne; ikjoàn kiskoòtsejèn ngajmì; kitsjaà-là kjòndaà Nainá; ikjoàn kisixkoaya inchrajín; k'eé kitsjaà-là jñà xit̄a xi kota'yàt'aà-là nga kisika'bí-là ngats'iì xit̄a kjìn xi títsajna. Tikoā kisijòya tìn xi jò ma-ne. Kitsjaà-là ngats'iì xit̄a. ⁴²Tsakjèn yije kóhotjín xit̄a kó nga kjòskiì. ⁴³K'eé tsibíxkó-ne inchrajín ko tìn xi kjòxkoaya jñà xi tsiningui-ne; nguì tejò nisiyá komà. ⁴⁴Jñà xit̄a xi tsakjèn, 'òn jmì ma-ne xi xit̄a x'in.

K'e nga jè Jesús tsajmeèsòn ndáchikon

(Mateo 14:22-27; Juan 6:16-21)

⁴⁵Nga komà iskan, Jesús kisikas'en xit̄a xi kota'yàt'aà-là ya iya chitso mé-ne nga isa ítjòn kijchò-ne ján naxandá Betsaida ya xijngoà ndáchikon; koā jè Jesús k'eé tísihixat'aà xit̄a xi kjìn ma-ne nga jye nchifi-ne.

⁴⁶K'e nga jye kisihixat'aà xit̄a, Jesús kìmijìn-jno jngoò nindoò nga kiì kiichjat'aà-là Nainá. ⁴⁷K'e nga jye kòjñò, jè chitso, jyeé ya síjna jngoò osen ndáchikon. Jesús, nga tajngoò

tsibíjnat'aà nangui, ⁴⁸ kijtsee chitso nga mìkii ma fi. Nga jè tjo bíchjoà ikon-la. K'e nga tajñòya isa, Jesús kiitjinguì-la xita xi kota'yàt'aà-la nga kii-ne ndsoko ya isòn nandá. Tanga k'oaá kis'iin koni tsà mejèn-la nga kjoì ítjòn-la chitso. ⁴⁹ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la, k'e nga kijtsee nga tífisòn nandá, k'oaá s'ín kisikítsjeèn, kitsò, tsà inima ch'o-né; kiskindàya xkón ⁵⁰ nga kitsakjòn-la k'e nga kijtsee kóhotjín. Tanga Jesús nitoón kiichja-la, kitsò-la:

—'Nó t'è-là takòn, kì tsakjoòn-jèn, 'an-ná.

⁵¹ K'e nga jahas'en chitso Jesús, nitoón kisijyò-ne tjo. Tà k'oaá komà-la jñà xita xi kota'yàt'aà-la, ⁵² nga kj'eè kì ndaà fahas'en-jiin-la jè kjoìkón xi kis'iin Jesús ts'e inchrajín, koi-né nga tájaàjiin tjín inima-la.

K'e nga jè Jesús kisindaà-ne xita xk'én ján Genesaret

(Mateo 14:34-36)

⁵³ K'e nga jye tsatojiin ndáchikon, ijchò ján nangui Genesaret; yaá tsibít'aà'ño chitso-la ya indi ndáchikon. ⁵⁴ K'e nga tsitajen yije chitso, jñà xita xi ya títsajna, nitoón kijtseeèkxon nga jè Jesús. ⁵⁵ Tíkoaá nitoón kii kóhokji nga jngod itjandii i'nde jè. Ikjoàn tsibíts'ia xita nga j'iiko-la ngats'ii xita xi xk'én; kjisòn-la nachan-yá ya i'nde nánnda nga 'nchré xita nga bijchó Jesús. ⁵⁶ Nita nánnda naxandá nga jahas'en Jesús, tsà naxandá jtabá-né, naxandá ii-né, inchiya-né, kò tsà rancho-né, jñà xita yaá sikáyijò jñà xita xi xk'én ya jngohosen ndiyá; ikjoàn bítsi'ba-la nas'ín tà jè ítjòn nikje-la tsobà'ño nga kàtandaà-ne. Ngats'ii xita xi kitsobà'ño nikje-la kjòndaà yijeé-ne.

Kjoa xi sikits'ón xita

(Mateo 15:1-20)

7 ¹ Ijchò xita fariseo kò xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés xi j'ii-ne naxandá Jerusalén. Yaá ijchòtjinguì-la nánnda tíjna Jesús. ² Jñà xita koi, kijtsee i'nga xita xi kota'yàt'aà-la Jesús nga kjèn tjéko tsja nga mìkii oníjno; kitsò-la xikjín [nga mìkii nchisíkitasòn koni s'ín tjín kjotíxoma ts'e xita judío xi xkón tjín]. ³ Nga jñà xita fariseo kò ngats'ii xita judío, k'oaá s'ín síkitasòn koni s'ín tjín kjotíxoma-la xita jchínga; tsà mì nguì ndaà koníjno tsja, mìkii kòkjen. ⁴ Tíkoaá

k'e nga f'iì-ne nditsin, ítjòn oníjno tsja, k'eé kjèn; tjín-isa-la kjotíxoma xi kj'eí koni oníya chitsín-la, tjí-la, kò chitsín kichá-la kò nāchan-la. ⁵Koí kjoa-la jñà xita fariseo kò xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kiskònangui-la Jesús, kitsò-la:

—¿Mé-ne mìkii síkitasòn-ne xita xi kota'yàt'aà-lè, koni s'ín tjín kjotíxoma-la xita jchínga nga ta k'oaá s'ín kjèn tjéko tsja?

⁶Jesús kitsò-la:

—Koni s'ín kiskii Isaías, xita xi kiichja ngajo-la Nainá, ndaà kiichja it'aà tsajòn, jñò, xita xi jò ma isén-nò, k'e nga kitsò:

Jñà xita koi,
beèxkón-na xi tà 'én chja,
tanga jñà inima-la kjiin títsajna;

⁷Nimé chjí-la nga beèxkón-na,

nga kjotíxoma-la xitaá okóya koni tsà kjotíxoma-la Nainá.

⁸Jñò, níkjina-nò xi nguì kjotíxoma-la Nainá, kò jè onguítjngui-là kjotíxoma-la xita jchínga-nò nga oníya tjí-nò, chitsín-nò; kjìn skaya kjotíxoma tjín-nò koni s'ín 'nè.

⁹Kitsò-isa Jesús:

—Jñò, nachrjekàngui-nò xi nguì kjotíxoma-la Nainá, jè níkitasòn kjotíxoma-la xita jchínga-nò. ¹⁰Moisés k'oaá kitsò: “Jchaxkoín na'èn-lè kò nea-lè.” K'oaá tì kitsò: “Jè xi chjajno-la na'èn-la kò nea-la, tjínè-la nga sik'en.” ¹¹Tanga jñò bixón-nó: “Jngoð xita, ma kitso-la na'èn-la, o nea-la: Mìkii koma sìichját'aà-lè; ngats'iì tsojmì xi tjín-na, Corbán-né.” (Én xi tsò Corbán, 'én Hebreo-né; tsòyaá-ne: jè Nainá jyeé kitsjaà yije-la.)

¹²Bixón-nó nga mì tì kiì jí'nde-la nga kosikò na'èn-la, o nea-la.

¹³Jñò, nachrjekàngui-nò 'én-la Nainá nga níkatoya-là xinguiòò kjotíxoma-la xita jchínga-nò. Kjìn skaya kjotíxoma tjín-isa-nò xi k'oaá s'ín 'nè.

¹⁴Jesús, k'eé kiichja-la ngats'iì xita, kitsò-la:

—Ngats'ioò, tiná'yaà kò ndaà kàtachiya-nò. ¹⁵Nimé tjín xi fahas'en-jiin yijo-la xita xi síkits'ón. Jè-né xi inima-la xita bitjojiin-ne, xi síkits'ón. ¹⁶¶Ndaà tiná'yaà koni xan-nò!

¹⁷Jesús itjokàjiin-la xita; kiì, jahas'en jngoð ni'ya; ikjoàn jñà xita xi kota'yàt'aà-la kiskònangui-la kó tsòya-ne jè kjoa mangàsòn xi tsibénajmí. ¹⁸Kitsò Jesús:

—¿Jñò, a tikoáá mìkii machiya-nò kó tsòya-ne? ¿A mì fiya-nò ngats'iì tsojmì xi fahas'en-jiin yijo-la xita mìkii síkits'ón ¹⁹nga

mìtsà inìma-la fahas'en-jìin? Yáá fahas'en inḍso'ba, ikjoàn bitjo-ne k'e nga fi kítsajna ján baño.

Jesús kitsòyaá-ne: Ngats'iì tsojmì xi ma chine, tsjeè-né; mikii síkìts'ón inìma-la xita. ²⁰Kitsò-isa Jesús:

—Jè kjohítsjeèn xi bitjojiin inìma-la xita, jè xi síkìts'ón.

²¹Koi-né nga inìma-la xita nchrobájiin, jñà kjohítsjeèn xi ch'o tsò, koni jè kjoa chijngui ts'e xita xi jye chixàn kò xi kj'eè bixan jèn, kò xi xita sík'en, ²²kò kjoa chijé, kò kjoa tse mejèn, kò kjoa ts'en, kò kjoa konachan, kò kjoa ts'e xi otonè-la kjoa ts'e yijo-ná, kò kjoaxitakòn, kò kjoa 'on takòn, kò kjoa 'nga ikon, kò kjoa 'én ndiso, kò kjoa tònḍo xi mìtsà ítjòn nìkìtsjeèn. ²³Ngats'iì kjoa koi xi inìma-la xita bitjokàjiin-ne, koií xi síkìts'ón xita.

**Mé xi komàt'in chjoón xi xìn nangui-la
nga kòkjeiín-la ít'aà ts'e Jesús**

(Mateo 15:21-28)

²⁴Kii Jesús ján naxandá Tiro kò Sidón. K'e nga ijchò ya, jahas'en jngòḍ ni'ya; mejèn-la nga mì yá xita xi skoe, tanga mikii komà tsibìjna'ma. ²⁵Nìtoón kii'nchré jngòḍ chjoón xi inìma ch'o-la neií tíjiin inìma-la tsòti-la. Kii ñánda tíjna Jesús nga tsasìxkó'nchit'aà-la; ²⁶tsibítsi'ba-la nga kochrjekàjiin jè inìma ch'o xi tíjiin inìma-la tsòti. Jè chjoón, yaá i'nde-la ñánda 'mì Sirofenicia; 'én griego chja. ²⁷Jesús kitsò-la:

—Tji'nde-la jñà kàtakjèn ítjòn xi ixti ma. Mikii ndaà tjín tsà chjaà'an-la ñiño jñà ixti, ikjoàn k'oi-lá ndí nañá.

²⁸Jè chjoón kitsò:

—Ndaà tjín Na'èn; tanga jñà ndí nañá kineé xi-la tsojmì xi bixòngui ímìxa xi síkatsjoḍ ixti.

²⁹K'eé kitsò Jesús:

—Ndaà kinokjoi. T'in-ne ni'ya-lè. Jè inìma ch'o-la neií, jye itjokàjiin-ne inìma-la tsòti-lè.

³⁰K'e nga ijchò-ne ni'ya-la, jè chjoón, jè tsòti-la, yaá kijnasòn nachan; tanga jye itjokàjiin-ne inìma-la jè inìma ch'o-la neií.

K'e nga jè Jesús kisindaà jngòḍ-ne xita jtayaà kò xi skí'in

³¹Jesús kii-ne ya i'nde ts'e Tiro; jahatojiin i'nde Sidón, tíkoà jahatojiin nangui xi 'mì Decápolis, ijchò-ne ya ndáchikon ts'e Galilea. ³²Yáá ijchòkò jngòḍ xita xi jtayaà kò skí'in,

Jesús kjìn x̣iṭa xk'én kisindaà-ne

tsibít'si'ba-ḷa Jesús nga koòt'aà-ḷa tsja jè x̣iṭa jè. ³³ Jesús, it'aà xìn kiiḳo ñánda tsjìn x̣iṭa, k'eé jahas'en jnótsja yá líká-ḷa, kò ndánachrá-ḷa kisikaajno nijen-ḷa. ³⁴ Jesús kiskoòtsejèn ngajmii; ikjoàn jaátse-ḷa, kitsò:

—jefata! —tsò-ne 'én jè: ¡Kàtatáx'a!

³⁵ N̄iṭoón kitáx'a-ne líká-ḷa x̣iṭa jè, t̄ikoaá ndaà komà kiichja-ne. ³⁶ Jesús kitsò-ḷa j̄nà x̣iṭa:

—Kì yá x̣iṭa xi bènojmí-là.

Tanga k'e nga 'nó tsibít'in-ḷa Jesús nga mì yá x̣iṭa keènojmí-ḷa, tanga j̄nà x̣iṭa isaá ndaà kiskinìsòn 'én. ³⁷ J̄nà x̣iṭa xi kiì'nchré, ta kjojkón-ḷa, kitsò:

—Ndaà s'ín yije. Síndaà-ne x̣iṭa xi jtayaà kò xi mìkiì ma chja.

Jè kjojkón xi kis'iìn Jesús nga ñijòn jmii x̣iṭa kisìkjèn

(Mateo 15:32-39)

8 ¹ljngod nachrjein nga kjìn jchán x̣iṭa kjòxkóya koa tsjìn tsojmì xi kine, Jesús kiichja-ḷa x̣iṭa-ḷa xi kota'yàt'aà-ḷa, kitsò-ḷa:

²—J̄nà x̣iṭa koi, mahimakeè-ná. Jyeé kò jàn nachrjein tjín-ḷa nga títsajnakò-na koa n̄imé tjín tsojmì xi kine. ³Tsà tà kos'ín

siikasén chjan-na ni'ya-là yaá kohindaàya ndiyá nga tjín xi kjiin inchrobà-ne.

⁴Kitsò xitá xi kota'yàt'aà-là Jesús:

—¿Kós'ín sikhèn xitá koi jngoò ì'nde it'aà xìn nánnda nímé tjín?

⁵Jesús kiskònangui-là, kitsò-là:

—¿Kó tjín ma inchrájin xi tíyijò-nò?

Kitsò jñà xitá xi kota'yàt'aà-là:

—Itoò ma-ne.

⁶K'eé kitsò Jesús:

—Koatìn-là kàtìtsajnat'aà nangui jñà xitá.

Jesús kiskoé inchrájin xi itoò ma-ne; kitsjaà-là kjondaà Nainá ikjoàn kisìxkoaya; k'eé kjòngatsja jñà xitá xi kota'yàt'aà-là mé-ne nga kisìka'bí-là jñà xitá xi kjin ma-ne. ⁷Tìkoáá tíyijò chiba-là tìn jtoá. Jesús kisìchikon-t'in; ikjoàn kitsò-là xitá xi kota'yàt'aà-là:

—Tìka'bió.

⁸Tsakjèn yije xitá kóhotjín skanda kó nga kjòskii; k'e nga tsbíxkò-ne jñà xi kjòxkoaya nga tsiningui-ne, ngui itoò nisíyá koma. ⁹Jñà xitá xi tsakjèn, kjomeè ñijòn jmì ma-ne. Jesús, ikjoàn kisìhixat'aà-ne jñà xitá; ¹⁰ikjoàn jahas'en chitso kò xitá xi kota'yàt'aà-là. Yaá kii ì'nde nánnda 'mì Dalmanuta.

K'e nga jñà xitá fariseo jngoò seña kisijé xi jeya tjín

(Mateo 16:1-4; Lucas 12:54-56)

¹¹Ijchò xitá fariseo, tsibíts'ia nga tsajoókjoò-kò Jesús. Kisijé jngoò-là seña xi jeya tjín xi it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne nga mejèn-là skoe tsà kixi kjoa nga Nainá kisikasén. ¹²Jesús 'ñó jaátse-là, kitsò:

—Jñà xitá koi, ¿mé-ne seña xi jeya tjín sjé-ne? Xi ngui okixi, k'oaá xan-nò, nijngoò seña jchaa.

¹³Yaá kisìkítsajna xitá koi; jahas'en ijngoò k'a-ne chitso; kii ján xijngoà ndáchikon.

Nà'yo san-là xitá fariseo

(Mateo 16:5-12)

¹⁴Jñà xitá xi kota'yàt'aà-là Jesús, k'e nga kii, kijchàajiin-là mikiì ts'a inchrájin. Tà jngoò ma inchrájin xi kjinaya-là chitso.

¹⁵Jesús kitsò-là:

—Chítsejèn-là koa tìkindaa yijo-nò it'aà ts'e na'yo san-la xita fariseo ko ts'e Herodes.

¹⁶Jnà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús tsohóko xíkjin, kitsò-la:

—Koií k'oà tsò-ná nga mikii kich'á inchrajín.

¹⁷Jesús kisijiin-la koni s'ín nchijoó, k'ée kitsò-la:

—¿Mé-ne kobixón-nò nga tsjin-nò inchrajín? ¿A kj'eè fiya-nò? ¿A mì machiya-nò? ¿A tsí 'nó tájaàjiin tjin inima-nò? ¹⁸Tjin xkoòn, ¿mé-ne mikii tsejèn-nò? Tjin líká-nò, ¿mé-ne mikii na'ya-nò? ¿A mì bítsjeèn-nò ¹⁹k'e kiska'biá inchrajín xi 'òn ma-ne koa 'òn jmiì xita tsakjèn? ¿Kó tjin nisiyá tsiningui-ne xi tsibíxkó-isa?

Kitsò jnà xita:

—Tejò nisiyá komà.

²⁰—K'e nga kiska'biá jnà inchrajín xi itoò ma-ne, koa ñjòn jmiì xita tsakjèn, ¿kó tjin nisiyá tsiningui-ne xi tsibíxkó-isa?

Kitsò jnà xita:

—Itoò nisiyá komà.

²¹K'ée kitsò-la:

—¿A tà kó kj'eè machiya-nò?

K'e nga jè Jesús kisindaà jngoò-ne xita xi mikii tsejèn-la

²²Jesús ijchò ján naxandá Betsaida; ya ijchòko jngoò-la xita xi mikii tsejèn-la. Tsibítsi'ba-la nga kátát'aà-la tsja jnà xkon. ²³Jesús kitsobà'nó tsja jè xita xi mikii tsejèn-la. Ikjoàn tsachrjekàjiin naxandá, tsibíchrángui xkon, ikjoàn tsohósòn-la tsja. K'ée kiskònangui-la a tsejèn chiba-la. ²⁴Jè xita xi mikii tsejèn-la kiskoòtsejèn, kitsò:

—Jye be xita tanga k'oàa ma-na ta koni kjoàn yá kjoàn nga tjíma.

²⁵Jesús, ijngoò k'a tsohót'aà-la tsja jnà xkon. Kitsò-la nga ndaà kàtakotsejèn, nitoón kjòndaà-ne. Ndaà kijtsee yije-ne.

²⁶Jesús kiskasén-ne ni'ya-la xita jè, kitsò-la:

—Kì ya bitjaàs'en-jiin naxandá, kì yá xita xi bènojmií-la.

K'e nga jè Pedro tsibénjmiya nga Jesús, jé xi Cristo

(Mateo 16:13-20; Lucas 9:18-21)

²⁷Itjo Jesús ko xita xi kota'yàt'aà-la, kii ya naxandá jtohá xi chja-ne Cesarea ts'e Filipino. K'e nga tjímaya ndiyá, Jesús kiskònangui-la xita xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—¿Kó tsò jñà x̄ita? ¿Yá-ná 'an?

²⁸ Kitsò jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-la:

—Tjín xi tsò: “Jé Juan xi kis'iin bautizar x̄ita.” Tjín xi tsò: “Jé Elías.” Tjikoáá tjín xi tsò: “Jngòd x̄ita xi kiichja ngajo-la Nainá.”

²⁹ Jesús kiskòngui-la jñá x̄ita xi kota'yàt'aà-la; kitsò-la:

—¿Jñò kó bixón? ¿Yá-ná 'an?

Kiichja Pedro, kitsò:

—Ji-né xi Cristo [xi xó kisikasén-lè Nainá].

³⁰ Tanga jè Jesús kitsò-la:

—Kì yá x̄ita xi bènojmi-là xi it'aà ts'an.

K'e nga jè Jesús tsibénojmiya kjoa biyaà-la

(Mateo 16:21-28; Lucas 9:22-27)

³¹ Tsibíts'ia Jesús nga tsakóya-la x̄ita xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—'An xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na, tse kjo'in siikjiaán; kochrjengui-na jñà x̄ita jhínga, kò jñà x̄ita sko-la no'miì, kò x̄ita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. Siik'eén-na tanga k'e nga kijchò jàn nachrjein kjoaáya-na.

³² Jesús nguì ndaà tsibénojmi kjoa xi komàt'in. Jé Pedro kiichjat'aàxìn-la Jesús nga mikii ndaà tjín koni tsò. ³³ Tanga Jesús, kisikáfaya, kiskoòtsejèn-la x̄ita xi kota'yàt'aà-la, tshótiko Pedro. Kitsò-la:

—Tisít'aàxìn-ná ji x̄ita neí. Nga ji, mìtsà k'oas'ín nikítsjiin koni s'ín tjín kjohítsjeèn-la Nainá. Ngaji tà k'oas'ín nikítsjiin koni s'ín tjín kjohítsjeèn-la x̄ita.

³⁴ Jesús kiichja-la x̄ita xi kota'yàt'aà-la kò x̄ita xi tjingui-la. Kitsò-la:

—Tsà yá xi mejèn-la nga x̄ita ts'an koma, kàtatsjeiìn-takòn mé xi mejèn-la yijo-la; koni jngòd x̄ita xi 'yajen krò-la, kàtijnandaà nga siikjeiín kjo'in xi kjoa ts'an; ndaà kàtjit'aà-na.

³⁵ Nga nita yá x̄ita xi mejèn-la kochrjetji yijo-la nga nimé kjo'in sakò-la, tà saá siichija-né kò kjo'in kíjnajiìn; tanga jè xi tijnandaà nga tsjá yijo-la xi kjoa ts'an kò kjoa ts'e 'én ndaà-la Nainá, jè-né xi kitjokàjiìn kjo'in nga it'aà ts'an ndaà kíjna.

³⁶ ¿Mé xi siikijne x̄ita nas'ín tjoé yije-la isò'nde tsà siichja inima-la? Nimé. ³⁷ ¿A koma koìchjí kjoabiyaà jngòd x̄ita xi majìn-la nga kiyá? Majìn. ³⁸ Tsà tjín i'nga x̄ita xi kosobà-la it'aà ts'an kò it'aà ts'e 'én-na ya nguixkon x̄ita jé xi tjín, tjikoáá 'an

xi Ki'ndí-là Xità xan-là yijo-na, k̄osobà-na it'aà ts'e k'e nga k̄joik̄oa ijngòd k'a k̄joajeya-là Na'èn-na k̄o àk̄jalē tsjeè-là Nainá.

9 ¹ Jesús kitsò-isa:
—Okixí xi xan-nò, t̄ítsajnajìin i'nga x̄ita ijndé xi mìkiì kiyá skanda k'e nga skoe kó s'ín otíxoma Nainá nga k̄joik̄o nga'nó-là.

K'e nga jè Jesús jahatj̄iya í'nó isén-là kóhok̄ji yijo-la

(Mateo 17:1-13; Lucas 9:28-36)

² Nga komà joòn n̄achrjein, Jesús kiimijìn-jno jngòd nindoò xi 'nga kji; tà j̄nà kiìk̄o Pedro, Jacobo k̄o Juan. K'e nga ijchò ì'nde jè, Jesús, jahatj̄iya í'nó isén-là nga nguixk̄on j̄nà x̄ita koi. ³ Jè nikje-là 'nó kjòchroba, tsí ote ni'ín né. Tsjìn x̄ita nga t̄jtsa isò'nde xi ma-là ts'ìin nikje koni s'ín kjòchroba. ⁴ T̄ikoaá k̄ijtseè jè Elías k̄o Moisés nga nchijoók̄joè k̄o Jesús. ⁵ Jè Pedro kitsò-là Jesús:

—Maestro, ndaà t̄jín nga ì t̄ítsajnaá. Jàn ni'ya xkójdà k̄indaà-jen. Jngòd tsj̄i, jngòd ts'e Moisés, jè xi ijngòd ts'e Elías.

⁶ Jè Pedro tà k'oaá kitsò. Mì t̄i k̄i beè-ne kó s'ín kiìchj̄a nga 'nó kitsakjòn x̄ita koi. ⁷ K'eé j'ìi jngòd 'nguién-là ifi xi tsibí'ma x̄ita koi; yaá j̄j̄iìn ifi kina'ya jngòd-là 'én xi kitsò:

—Jè jèè xi ki'ndí-na xi 'nó matsjake. Jè t̄iná'ya-là.

⁸ T̄ik'e-ne kiskoòtsejèn x̄ita koi. Mì t̄i yá t̄jín-ne. Tà jè tajngòd Jesús s̄j̄na.

⁹ K'e nga inchrobàjen-t'aà-ne nindoò, Jesús kitsò-là x̄ita xi kota'yàt'aà-là:

—Kì yá x̄ita xi bènoj̄mí-là jè k̄joa xi kà'yaà; skanda k'eé t̄ennoj̄mí-là k'e nga k̄joaáya-na it'aà ts'e k̄joabiyaà 'an xi Ki'ndí-là Xità xan-là yijo-na.

¹⁰ J̄nà x̄ita xi kota'yàt'aà-là tsibí'ma jè k̄joa jè, sakoá tsajoóya-ne kó tsò-ne xi tsò-là k̄joaáya-là. ¹¹ Kiskònangui-là Jesús. Kitsò-là:

—¿Mé-ne kotsò-ne j̄nà x̄ita xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskìi Moisés nga jè Elías k̄joíí ítjòn?

¹² Jesús kitsò-là:

—Okixi né. Jè k̄joíí ítjòn Elías, jè k̄joìndaàj̄iìn yije k̄joa. ¿Koa mé-ne kotsò-ne Xojon-là Nainá nga 'an xi Ki'ndí-là Xità xan-là yijo-na, tseé k̄jo'in siìk̄jiaán, toòn skoe-na x̄ita? ¹³ Tanga 'an,

k'oaá xán-nò, jè Elías jyeé j'iì. Jñà xitá k'oaá s'ín kisikò koni s'ín mejèn-là. Tanga k'oaá s'ín tichja Xojon-là Nainá nga k'oaá s'ín komat'in.

**K'e nga jè Jesús kisindaà jngodè-ne ti xi inima
ch'o-là neí tjiin inima-là**

(Mateo 17:14-21; Lucas 9:37-43)

¹⁴ Jesús k'e nga ijchò-ne ñánda títsajna xitá xi kota'yàt'aà-la xi i'nga, kijtsee nga kjìn jchán ma xitá xi títsajna. Yaá títsajnajiin i'nga xitá xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskìl Moisés, 'nó nchijoóya-ne. ¹⁵ Jñà xitá k'e nga kijtsee nga ijchò Jesús, tà k'oaá koma-là. Kìi yije kóhótjín nga kishixat'aà.

¹⁶ Jesús kiskònangui-là, kitsò-là:

—¿Mé xi kò ta ndaà chibàya-nò?

¹⁷ K'eé kiichja jngodè xitá xi ya tíjnajiin. Kitsò:

—Maestro, jè ki'ndí-na kòf'iiko-lè. Inima ch'o-là neí tjiin inima-là; mìkìl ma chja. ¹⁸ Nìton ñánda tíjna k'e nga tsobà'ño, majndoòt'aà nangui kò ochrje ndáxó tso'ba, síjts'iin ni'ño, ikjoàn sijna tsjò. Koi tìsjé-là xitá xi kota'yàt'aà-lè nga kàtachrjekàjiin inima-là jè inima ch'o-là neí tanga mìkìl bitjokàjiin-là.

¹⁹ Kiichja Jesús, kitsò:

—Jñò, xitá xi mìkìl mokjeiín-nò it'aà ts'an. ¿Skanda mé nàchrjein kótijnako-nò? ¿Mé nàchrjein ska-na kjoa-nò? Nchrohóko-ná jè ti ijndé.

²⁰ K'eé kiiko jè ti ya nguixkon Jesús; jè inima ch'o-là neí, k'e nga kijtsee Jesús, ijngodè k'a k'en xín ti. K'e nga kiskaat'aà nangui tsangáyà'nde koa itjo ndáxó tso'ba. ²¹ Jesús kiskònangui-là na'èn-là, kitsò-là:

—¿A kjòtsee oma-là ti-lè?

Jè na'èn-là kitsò:

—Tik'e-ne nga sa ndí ti jtobá kji. ²² Jè inima ch'o-là neí kò kjìn jchán k'a síkatjen-jiin ni'ín kò síkatjen-jiin nandá nga mejèn-là sík'en. Tsà koma-lè mé xi sikoii, jchahimatakòn-nájen kò tichját'aà-nájen.

²³ Jesús kitsò-là:

—¿Kó si tsà koma-lè? Ma yije-né nita mé kjoa-ne jè xi mokjeiín-là.

²⁴ Nìtoón 'nó kiichja jè na'èn-là ti. Kitsò:

—Mokjeíin-na, tichját'aà-isa-ná nga nguì isa ndaà
kokjeíin-na.

²⁵ Jesús k'e nga kijtseè nga tíma kjin xita, tsohótiko jè inima
ch'o-la neíí; kitsò-la:

—Ngaji, inima ch'o-la neíí xi mìkii ma-lè nokjoì kò mìkii
na'yì, 'an, k'oaá xan-lè, titjojiin inima-la ti jè; kì ti yaá
bitjaas'en-jiin-ne inima-la.

²⁶ Jè inima ch'o-la neíí kiskindàyaxá; ikjoàn ijngod k'a k'en
xín ti. Ikjoàn itjojiin-ne inima-la. Kisikájna jè ti koni tsà jye
k'en, jñà xita xi nchikotsejèn, kitsò:

—Jyeé k'en.

²⁷ Tanga jè Jesús kitsobà'nó tsja; kiskími'nga; ikjoàn tsasíjna
kixi jè ti.

²⁸ K'e nga jahas'en ni'ya Jesús, jñà xita xi kota'yàt'aà-la
kiskònangui-la nga tajngod, kitsò-la:

—¿Mé-ne ngajen mìkii kòbitjojiin-najen jè inima ch'o-la neíí?

²⁹ Kiichja Jesús, kitsò:

—Jñà inima ch'o-la neíí xi okjoàn, k'eé bitjokàjiin nga
nokjoat'aà-la Nainá kò nga bijnachjaán.

K'oaá s'ín tsibénojmi Jesús kjoabiyaà-la xi ma-ne jò k'a

(Mateo 17:22-23; Lucas 9:43-45)

³⁰ K'e nga kii-ne ya i'nde jè, jahatojiin nangui Galilea. Tanga
Jesús majin-la nga xita skoe; ³¹ Jesús k'oaá s'ín tsakóya-la xita
xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—'An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na yaá tsoba'nó-na jñà xita;
ikjoàn siik'en-na. Tanga k'e nga kijchò jàn nachrjein nga kiyá,
kjoáya-na.

³² Tanga jñà xita xi kota'yàt'aà-la mìkii kjòchiya-la 'én xi
kitsò-la. Tà kitsakjòn-né, mìkii kiskònangui-la.

Yá xita xíkjin xi kájna ítjòn

(Mateo 18:1-5; Lucas 9:46-48)

³³ K'e nga ijchò ya naxandá Capernaum, k'e nga jye títsajna
iya ni'ya, Jesús kiskònangui-la xita xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—¿Mé xi koa ta ndaà chibàya-nò k'e nga tìtsanchrobáya
ndiyá?

³⁴ Xita xi kota'yàt'aà-la tà jyò tsibìtsajna, koi-né, k'e nga
nchinchrobá ya ndiyá, tsajoóya-ne yá xita xíkjin xi kájna ítjòn.

³⁵ Jesús tsibìjna; ikjoàn kiichja-là nga tejò xitá xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—Tsà yá xitá xi mejèn-la nga kíjna ítòn, ta saà jè kjoehet'aà-ne, chi'nda-la kàtama ngats'iì xitá xi i'nga.

³⁶ Jesús kiskoé jngò ndí ti. Tsasíjna 'nchòhosen. Tsa'nga. Ikjoàn kitsò-la:

³⁷—Nìta yá-ne xi it'aà ts'an skoétjò jngò ndí ti koni jè, 'aán xi skoétjò-na; kò jè xi skoétjò-na mìtsà tà 'an skoétjò-na, tìkoáa jè skoétjò xi kisikasén-na.

Yá xi kondra-là Cristo kò yá xi xitá ts'e

(Lucas 9:49-50; Mateo 10:42)

³⁸ Kiichja Juan, kitsò:

—Maestro, jngò xitá ki'ya-jen xi it'aà tsiji ochrjekàjìn inìma ch'o-la neií inìma-la xitá. Tanga mìtsà xitá tsaján; mìkiì kits'iì'nde-lajen.

³⁹ Jesús kitsò:

—Kì k'oaá nìkoo. Niyá-jèn xi it'aà ts'an s'iin jngò kjojkón xi ndaà tjin xi tije kichajjno-ná. ⁴⁰ Jè xi mìtsà kondra tsaján, it'aà tsaján tìjna. ⁴¹ Ngats'iì xitá xi it'aà ts'an tsjá jngò chitsín-nò nandá, koí kjoa-là nga xitá-là Cristo 'mì-nò, okixí xi xan-nò, jnà xitá koi, tjoé-là chjí-la.

Xitá xi bít'in-ná nga binchaàtsjiaá jé

(Mateo 18:6-9; Lucas 17:1-2)

⁴² Nìta yá-ne xi jé skinìjìn jngò ndí xitá imá xi mokjeiín-la it'aà ts'an, isaá-la ndaà koma tsà singui'ño jngò ndajò natsí ís'iin, ikjoàn sikatjengui ndáchikon. ⁴³ Tsà jè ndsaa ótsji jé-nò, tìchátjòn. Ìsaá ndaà-ne tsà xkoán titsjoò nga kitjás'en-jñoò kjoabinachon mì k'oa-ne tsà jò ma ndsaa koa ján konguió ijìn ni'ín nánnda mìkiì bits'o, ⁴⁴ ya nánnda mìkiì biyaa chi'ndo xi kine-ná kò ya nánnda mìkiì bits'o ni'ín nga titiá. ⁴⁵ Tsà jnà ndsokodó ótsji jé-nò, tìchátjòn. Ìsaá ndaà-ne tsà xkoán titsjoò nga kitjás'en-jñoò kjoabinachon mì k'oa-ne tsà jò ma ndsokodó koa ján konguió ijìn ni'ín, ⁴⁶ ya nánnda mìkiì biyaa chi'ndo xi kine-ná kò ya nánnda mìkiì bits'o ni'ín nga titiá. ⁴⁷ Tsà jnà xkoòn ótsji jé-nò, tìnachrjeè. Ìsaá ndaà-ne tsà jngò ma xkoòn nga kitjás'en-jñoò nánnda tíhotíxoma Nainá mì k'oaá-ne tsà jò ma xkoòn koa ján konguió ijìn ni'ín ⁴⁸ ya nánnda mìkiì

biyaà chi'ndo xi kine-ná ko ya ñánda mìkii bits'o ni'ín nga títíá.

⁴⁹'Ngats'iì xítá sá ni'ín kotsjeè-ne, koa jñà kjetjò xi tsjá xítá, naxaá kojnchra-ne. ⁵⁰Jè naxa, ndaà-né; tanga tsà mì tì kii jnchra-ne, ¿kós'ín siko-là nga kojnchra ìjngòò k'a? Kàtasijiin naxa inima-nò koa 'nchán titsajnakò xinguioo.

K'e nga jè Jesús tsakóya kjoa ts'e xítá xi tsjiin xíkjin

(Mateo 19:1-12; Lucas 16:18)

10 ¹Jesús itjoiin ya naxandá Capernaum, kii ján i'nde Judea, ijchò ján nangui ijton xajngá nandá Jordán. Yaá kòkjìn ìjngòò k'a xítá; koa jè tsibíts'ia ìjngòò k'a nga tsakóya-lá xítá koni s'ín kjit'aà. ²Ijchò kinchat'aà chraña i'nga-lá xítá fariseo. Nga mejèn-lá skónachan-lá, kiskònangui-lá, kitsò-lá:

—¿A tjí'nde-lá xi x'in nga tsjín chjoón-lá?

³Tanga Jesús kitsò-lá:

—¿Kós'ín tsakóya-nò Moisés?

⁴Kitsò xítá koi:

—Moisés kitsjaà'nde-né nga ma sindaà xojon nga koma tsjín xíkjin xítá.

⁵Jesús kitsò-lá:

—Moisés, koi k'oa kitsò-nò, jñò, 'nó tajaàjiin tjin inima-nò.

⁶Tanga k'e nga sá kisindaà isò'nde, Nainá tsibíndaà x'in ko chjoón. ⁷K'oaá ma-ne nga jè x'in sùikíjna na'èn-lá ko nea-lá nga kíjnakò chjoón-lá. ⁸Ta jngòò xítá koma-ne ingajò. Mìtsà tì jò ma-ne, tã jngòò koma-ne. ⁹K'oií kjoa-lá nga mì yá xítá tjí'nde-lá nga sùitsjiin xíkjin xi Nainá kisijngòò.

¹⁰K'e nga ijchò-ne ni'ya-lá, jñà xítá xi kota'yàt'aà-lá Jesús kiskònangui ìjngòò k'a-lá tìkoi-ne kjoa koi. ¹¹Jesús kitsò-lá:

—Jè xítá xi tsjín chjoón-lá, ìkjoàn bixan-ko ìjngòò xi kj'eíí chjoón, kjoa chijngui tís'ín it'aà ts'e chjoón-lá. ¹²Tsà jè chjoón tsjín x'in-lá ìkjoàn bixan-ko ìjngòò xi kj'eíí x'in, tìkoaá kjoa chijngui tís'ín it'aà ts'e x'in-lá.

K'e nga jè Jesús kisìchikon-t'in ndí ìxti

(Mateo 19:13-15; Lucas 18:15-17)

¹³Jngòò k'a jñà xítá j'iìko-lá ndí ìxti jè Jesús nga mejèn-lá sùichikon-t'in; koòt'aà-lá tsja. Tanga jñà xítá xi kota'yàt'aà-lá

Jesús mìkiì kitsjaà'nde-la. Tsohótiko-né. ¹⁴K'e nga kijtsee Jesús, kòjti-la, kitsò-la:

—Tjiì'nde-là ndí ìxti kàtjanchrobákon-na. Kì binchahikon-là. Jñà xi k'oaá s'in tjin inima-la koni ts'e ndí ìxti, jñà xi tjin-la kjondaà nga Nainá tíhotíxoma-la. ¹⁵K'oaá xan-nò xi nguì okixi, jñà xi mìkiì kòkjeiín-la koni jngoò ndí ìxti nga skoé kjondaà-la Nainá nga jè kòtíxoma-la, mìkiì kjoahas'en-jiìn nándá tíhotíxoma Nainá.

¹⁶Jesús tsa'nga jñà ndí ìxti; tsohósòn-la tsja; ikjoàn kisijét'aà-la Nainá nga kàtasíchikon-t'in jñà ìxti.

Xìta xi 'nó kjìn tsojmì tjin-la

(Mateo 19:16-30; Lucas 18:18-30)

¹⁷K'e nga tífi ìjngoò k'a-ne Jesús, tsangachikon jngoò xìta xi ìjchò tjingui-la. Tsasìxkó'nchit'aà-la; ikjoàn kiskònangui-la; kitsò-la:

—Jì Maestro ndaà, ¿mé xi s'iaàn nga s'e-na kjoabinachon nìta kjé-ne?

¹⁸Jesús kitsò-la:

—¿Mé-ne nga xìta ndaà 'mì-ná? Nijngoò xìta xi ndaà, tà jngoò jè Nainá xi ndaà. ¹⁹Jyeé tíjiìn-lè kó tsò kjotíxoma: “Kì xìta nìk'in; kì kjoa chijngui 'nì; kì chijé 'nì; kì 'én ndiso nokjoi it'aà ts'e xìta xi kj'eíi; kì chonachan-jèn; chaxkoín na'èn-lè kò nea-lè.”

²⁰Jè xìta nchiná kitsò:

—Maestro, ngats'iì kjotíxoma koi, jyeé kisìkitasoàn kó nga sa chítia.

²¹Jesús tsja komà-la, kiskod'an, ikjoàn kitsò-la:

—Ìjngoò kjoa chija-lè. T'in, tatijni yije tsojmì xi tjin-lè. Ikjoàn tika'bí-la xìta imá mé-ne nga s'e-lè kjoa machikon-t'in ján ngajmiì. Ikjoàn nchrobátjingui-ná.

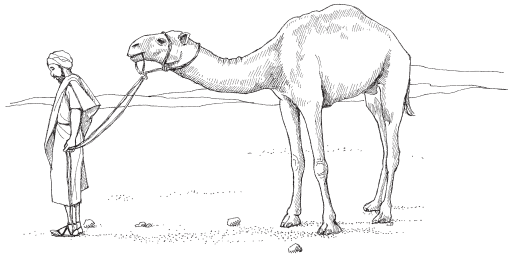
²²Jè xìta nchiná, tà kjòbaá-la nga kiì'nchré 'én koi. Tà ba kis'e-la nga kiì, koi xó nga 'nó kjìn tsojmì tjin-la.

²³Jesús kiskoòtsejèn tjingui-la, kitsò-la xìta xi kota'yàt'aà-la:

—'Ín jchán koma-la jñà xìta nchiná nga kjoahas'en-jiìn nándá tíhotíxoma Nainá.

²⁴Jñà xìta xi kota'yàt'aà-la Jesús, k'e nga kiì'nchré 'én koi, tà k'oaá komà-la. Tanga jè Jesús ìjngoò k'a kitsò-la:

—Jñò xi ki'ndí-na xan-nò, 'ñó 'lín koma-la jñà xita xi ton-la 'ñót'aà takòn nga kjoahas'en-jìin kjotíxoma-la Nainá. ²⁵ Ìsaá mì 'in koma-la jngòè cho camello nga kjoahas'en xkon nindòè xi tjahaña-ne nikje, mì k'oaá-ne koni jngòè xita nchiná xi 'ñó tjín-la tsojmì nga koma kjoahas'en-jìin ñánda tíhotíxoma Nainá.

Cho camello

²⁶ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, isaá ndaà kjòxkón-la. Ìkjoàn kiskònangui-la xíkjín, kitsò:

—¿Yá-né xi kitjokàjìin kjo'in?

²⁷ Jesús kiskòd'an, kitsò:

—Jñà xita mìkiì koma-la; tanga Nainá komaá-la; it'aà ts'e Nainá nita mé kjoa-ne, koma yijeé-la.

²⁸ Kiichja Pedro, kitsò:

—Na'èn, ngajen, jyeé kiníkítsajna yije-jen ngats'iì tsojmì xi tjín-najen nga tjaàtjìngui-lèjen.

²⁹ Jesús kitsò:

—Okixì xi xan-nò, nita yá xita-ne xi kisìkíjna ni'ya-la, 'ndse, ndichja, nea-la, na'èn-la, chjoón-la, ixti-la kò nangui-la xi kjoa it'aà ts'an kò it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá ³⁰ i isò'nde, isaá tsato tjoé ngajo-la xi ni'ya 'mì, xi 'ndse, ndichja, nea-la, ixti-la kò nangui-la, nas'ín kjitjìnguikeè xita kondra. Tanga jè isò'nde xi sa nchrobá, s'ée-la kjoabinachon nita kjé-ne. ³¹ Kjìn xita xi títsajna ítjòn i'ndeì, k'e nga koma iskan jñà kítsajna tjìngui. Kò xi títsajna tjìngui i'ndeì k'e nga koma iskan jñà kítsajna ítjòn.

K'oaá s'ín tsibénojmi Jesús kjoabiyaà-la xi ma-ne jàn k'a

(Mateo 20:17-19; Lucas 18:31-34)

³² Jesús, tsó'ba ítjòn-la xita xi kota'yàt'aà-la nga nchifi ján naxandá Jerusalén. Jñà xita xi tjìngui tà nchimaxkón-la nga

nchifi. K'eé kiichjat'aà-xìn ìjngòd k'a-la xita-la xi tejò ma-ne, ìkjoàn tsibénojmi ìjngòd k'a-la jè kjoa xi komàt'in. Kitsò-la:

³³—Ì'ndeì ján titsahonguiá naxandá Jerusalén; 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, yaá tsojà'nò-na xita sko-la no'miì kò xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés nga koi'nè-na kjoabiyaà, ìkjoàn sìngatsja-na jñà xi mìtsà xita judío ³⁴nga sìsobà-na, kìchrájno-na, kojà-na, ìkjoàn sìik'en-na. Tanga k'e kijchò jàn nachrjein kjoaáyaá-na.

Kjondaà xi 'in tjín xi kisijé Jacobo kò Juan

(Mateo 20:20-28)

³⁵Jacobo kò Juan ìxti-la Zebedeo ijchò kinchat'aà-la Jesús, kitsò-la:

—Maestro, mejèn-najèn nga k'oi-nájèn jè kjondaà xi sijé-lèjèn.

³⁶Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé-ne xi mejèn-nò nga tsjaà-nò?

³⁷Jacobo kò Juan kitsò:

—K'e nga jeya kijni nga tìhotìxomai, ki'nde-nájèn nga ya kitsat'aà-lèjèn, jngòd kijnat'aà-lè kixi-lè koa jngòd kijnat'aà-lè ngaskón-lè.

³⁸K'eé kitsò Jesús:

—Mìkiì 'yaà mé xi nijé. ¿A kichìkjoaá-nò nga s'ioya jè chitsín ts'e kjo'in xi 'an skiaa, a chíkjoa-nò nga koma bautizar ts'e kjo'in xi 'an tímat'ian?

³⁹Kitsò jñà xita koi:

—Kìchìkjoaá-najèn.

Kitsò-la Jesús:

—Jñò, komaá s'ioo koa koma-nò bautizar it'aà ts'e kjo'in xi 'an kotojñà, ⁴⁰tanga xi 'an tsjaà-nò nga ya kitsajnat'aà-ná ya kixi-na kò ngaskón-na mìtsà 'an oko-na nga tsjaà-nò. Jñà i'nde koi, jñà tjoé-la xita xi Nainá títsajndaà-la nga tsjá-la.

⁴¹K'e nga kiì'nchré jñà xita-la Jesús xi i'nga xi te ma-ne, kòjti-la koni kitsò Jacobo kò Juan. ⁴²Tanga jè Jesús kiichja-la, kitsò-la:

—Jye tíjiìn-nò nga jñà xita sko-la naxandá xi 'ya-la nga kjotíxoma tjíya tsja, nangui síkítsajna xita-la xi jñà otíxoma-la. Tìkooá jñà xita xi 'nó jeya títsajna, beètoòn-né jñà

xi xit̩a ima. ⁴³T̩anga j̩nò m̩ikiì k'oas'ín s'een; tsà jngoò xit̩a xinguiò mejèn-la 'nga k̩jna, jè xi k̩tasíxá-la xit̩a xi i'nga. ⁴⁴Koa jè xi mejèn-la k̩jna ít̩jòn, chi'nda-la k̩tama ngats'iì xit̩a xi i'nga. ⁴⁵Ndaà tsà 'an xi Ki'ndí-la Xit̩a xan-la yijo-na, mìtsà koi xá j'i-na nga 'an kos'in-na; tà saá 'an sìxá-la xit̩a xi i'nga, kò tsjaà yijo-na kò inima-na nga k̩jìn xit̩a k̩tsajnandeií kjoa ts'e jé-la.

**K'e nga kisindaà-ne Jesús jè xit̩a xi m̩ikiì
tsejèn-la xi 'mì Bartimeo**

(Mateo 20:29-34; Lucas 18:35-43)

⁴⁶K'e nga ijchò naxandá Jericó nga jye nchibitjojiin najnchra, Jesús tjiko xit̩a xi kota'yàt'aà-la kò k̩jìn xit̩a tj̩ngui-isa-la. Ya indii ndiyá t̩jna jngoò xit̩a ima xi m̩ikiì tsejèn-la xi 'mì Bartimeo, ti-la ma xit̩a xi 'mì Timeo, nga t̩síjé k̩jot̩jò tsojmì. ⁴⁷Jè xit̩a xi m̩ikiì tsejèn-la k'e nga kii'nchré nga jè Jesús xi Nazaret ts'e tífi, n̩t̩oón kiichja-la, kitsò-la:

—jJesús, nga ya nchrobàt'aà-ne tje-la xit̩axá ít̩jòn David [nga j̩i t̩jna ngajo-la], jchahimatakòn-ná!

⁴⁸K̩jìn ma xit̩a xi tsohótiko Bartimeo nga jyò k̩t̩jna. T̩anga jè Bartimeo isaá 'n̩ó kiichja. Kitsò:

—jJi xi ya nchrobàt'aà-ne tje-la xit̩axá ít̩jòn David, jchahimatakòn-ná!

⁴⁹K'eé tsasíjna Jesús, kitsò:

—T̩inókjoa-là.

Ikjoàn kinokjoà-la jè xit̩a xi m̩ikiì tsejèn-la. Kitsò-la:

—'N̩ó te-la takoìn, t̩síjt̩iin, chja-lè Jesús.

⁵⁰Jè xit̩a xi m̩ikiì tsejèn-la kisikatjen inchrókisòn-la, n̩t̩oón tsasítjen, kii kasit'aà-la n̩anda síjna Jesús. ⁵¹Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé xi mejèn-lè nga sìiko-lè?

Jè xit̩a xi m̩ikiì tsejèn-la kitsò:

—Maestro, mejèn-na nga k̩tatsejèn-na.

⁵²Jesús kitsò-la:

—T'in-ne; koi-né nga mokjeiín-lè it'aà ts'an nga kòmandaà-ne.

Jè xit̩a xi m̩ikiì tsejèn-la n̩t̩oón k̩jòtsejèn-la. Kiit̩j̩ngui-la koni s'ín ndiyá tífi Jesús.

K'e nga jè Jesús jahas'en-jiin naxandá Jerusalén

(Mateo 21:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

11 ¹K'e nga jye kjomeè bijchò chrañà-la naxandá Jerusalén, jñà naxandá xi 'mì Betfagé kò Betania, ya it'aà nindoò Yá Olivo, Jesús kisikasén jò xitá xi kota'yàt'aà-la; ²kitsò-la:

—Tanguió ján ndí naxandá itsé xi kijnat'aà ján. K'e nga kijchoè yaá síjnat'aà'ñó jngoò búrró ki'ndí xi nì saá yá bijnasòn-la. Chíjnda'ñó, nchrohókoo. ³Tsà yá xi kjòngangi-nò, tsà kitso-nò: “¿Mé-ne konikò-nò búrró?”, tin-là: “Jé xó Na'èn-ná Jesús kochjeén-la, koa nitoón xó síikasén-ne.”

⁴Kiì jñà xitá xi kota'yàt'aà-la. K'e nga ijchò jngoò ni'ya, yaá tít'aà'ñó jngoò búrró jè xotjoa-la ni'ya ya iya ndiyá. K'e nga kiskíjnda'ñó.

⁵Jñà xitá xi ya títsajna kitsò-la:

—¿Mé s'een-nò, mé-ne chíjnda'ñó-nò ndí búrró?

⁶K'oaá s'ín kitsò-la koni s'ín tsibénqjmí-la Jesús; kitsjaà'nde-la nga kiìko. ⁷K'e nga ijchòko ñánda tíjna Jesús jè ndí búrró, jñà nikje ts'e xitá kisikjeén nga tsohójtasa-la jè ndí búrró; ikjoàn tsibijnasòn-la Jesús. ⁸Kjìn xitá tsohójngoò nikje-la ya iya ndiyá. Jñà xitá xi i'nga, xka chrja-la yá tsohójngoò xi tsate ya jjiin ijñá.

⁹Jñà xitá xi tíjtòn kò xi tjingui 'ñó chja, nga kitsò:

—¿Mé tà ndaà-la jè xi nchrobá ngajo-la Nainá, jè xi otíxoma-ná! ¹⁰¿Mé tà ndaà-ne nga jè kotíxoma ngajo-la xitá jchíngana-ná David! ¿Kàtas'e kjoajeya ján ngajmiì!

¹¹Jesús jahas'en-jiin ya naxandá Jerusalén. Ikjoàn jahas'en nditsin ingo ítjòn. Xki xi ján kiskoòtsejèn. Ikjoàn itjo-ne; kiìko xitá-la xi tejò ma-ne ján naxandá Betania, koi-né nga jye kjòhoxòn.

K'e nga jè Jesús kitsò-la jngoò yá-la toò ikò nga ch'o kàtama-la

(Mateo 21:18-19)

¹²K'e koma nchijòn nga itjo ijngoò k'a-ne ján naxandá Betania, Jesús kjòhòjò-la. ¹³K'eé kijtsee jngoò yá-la toò ikò xi kjìin síjna. Kiì katsejèn-la tsà yijà-la toò, tanga nimé tjín-la; tà xkaá tjín-la. Mìtsà nachrjein-la toò. ¹⁴K'eé kitsò-la jè yá toò ikò:

—Ni tí yá xi skine-ne toò-lè.
Xità xi kota'yàt'aà-la Jesús kiì'nchré 'én koi.

K'e nga tsachrje ingo ítjòn jñà xità xi otíjna tsojmì

(Mateo 21:12-17; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

¹⁵K'e nga ijchò naxandá Jerusalén, Jesús jahas'en ya nditsin ingo ítjòn; ikjoàn tsibíts'ia nga tsachrje jñà xità xi tsojmì otíjna ko xi otse tsojmì. Kisihitíkjá ímixa-la jñà xità xi síkatjija ton tíkooá kisihitíkjá íxile-la xità xi otíjna nise paloma. ¹⁶Mì tí kiì kitsjaà'nde-la xità xi tsojmì otíjna nga ch'á fahatoyako ingo ítjòn. ¹⁷Ikjoàn tsakóya-la xità. Kitsò-la:

—Jè Xojon-la Nainá tsò-né: “Ni'ya-na, ni'ya ts'e ochikoón k'oín nga í kichjat'aà-na ngats'ii xità naxandá xi tjín kóhokji isò'nde.” Tanga jñò, nguijo-la xità chijé titsa'nè.

¹⁸K'e nga kiì'nchré jñà xità sko-la no'miì ko xità xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, tshótsji'nde-la kós'ín sìiko nga sìik'en Jesús nga tsakjón-la. Koiì kjoa-la nga jñà kjotíxoma xi okóya Jesús ndaá tsò, ko jñà xità xi 'nchré-la tà k'oaá ma-la 'én xi okóya. ¹⁹K'e nga jye kòjñò, Jesús ko xità xi kota'yàt'aà-la itjoiìn naxandá Jerusalén, xìn kiì.

Mé xi komà-là jè yá toò iko xi tsjin-là toò

(Mateo 21:20-22)

²⁰K'e nga tajñòya nga koma nchijòn, ja ìjngodò k'a ñánda síjna yá toò iko, kijtseè nga jye kixì yá kóhokji skanda i'ma-là. ²¹Jè Pedro tsibítsjeèn-là koni kitsò Jesús. K'eé kitsò-là:

—Maestro, chítsejèn-là jè yá toò iko xi 'on kinokjoàkoji ngojña. Jye kixì.

²²Jesús kiichja; kitsò:

—Kàtakjeín-nò it'aà ts'e Nainá. ²³Okixí xi xan-nò, tsà yá xi kitsò-là jè nindodò jè: “Tìsìxìn; ján tìkatjèn-jiìn yijo-lè ján ijiìn ndáchikon.” Tsà mìtsà tà jò tjin-là k'e nga okitsò nga tìjngodò inìma-là nga mokjeín-là, k'oaá s'ín koma. ²⁴Koi kos'ín xan-nò kóhótjiòn, k'e nga kítsi'ba-là Nainá, k'oaá s'ín kàtakjeín-nò koni tsà jye kitjoé-nò mé-ne nga tjoé-nò. ²⁵K'e nga kinókjoat'aà-là Nainá tìjchàat'aà-là jé-là xinguiò mé-ne jè Nà'è-nò xi tìjna it'aà ngajmì sìjchàat'aà-nò jé-nò xi tsajòn. ²⁶Tanga tsà mìkìi sìjchàat'aà-là jé-là xita xinguiò tìkoà mìkìi sìjchàat'aà-nò Nà'è-ná xi tìjna ngajmì.

Kjotíxoma-là Jesús

(Mateo 21:23-27; Lucas 20:1-8)

²⁷Jesús ijchò ìjngodò k'a Jerusalén. K'e nga tsò'ba ya nditsin ìngo ítjòn, j'ii kinchat'aà-là jña xita sko-là no'miì, ko xita xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskìi Moisés, ko xita jchínga; ²⁸kiskòngui-là, kitsò-là:

—¿Mé kjotíxoma xi tsjá'nde-lè koni s'ín 'nì? ¿Yá xi kitsjaà-lè kjotíxoma kjoa xi 'nì?

²⁹Jesús kitsò-là:

—Tìkoá 'an jngodò kjoa skòngui-nò. Kot'in-ná, koa 'an, k'oaá xán-nò yá xi kitsjaà-nà kjotíxoma koni s'ín s'iaàn. ³⁰¿Yá xi kitsjaà-là kjotíxoma Juan nga kis'iìn bautizar xita? ¿A Nainá-né xi tìjna ngajmì, o xi tà xita-né? Kot'in-ná.

³¹Jña xita koi, k'eé tsajoóya-ne, kitsò-là xíjín:

—Tsà kixoán: “Nainá kitsjaà-là kjotíxoma”, kitsò-né: “¿Mé-ne mìkìi kòkjeín-nò it'aà ts'e?” ³²Mì-la kii koma kixoán: “It'aà ts'e xita-né.”

Nga jña xita naxandá tsakjón-là, koi-né nga jña xita k'oaá tsò nga jè Juan, nguì kjoa kixì-né nga jè xi kiichja ngajo-là Nainá.

³³ K'eé kiichja, kitsò-là Jesús:

—Mìkìi 'ya-jen.

Jè Jesús kitsò-là:

—Tìkoáá 'an mìkìi k'oa xán-nò yá xi kitsjaà-na kjotíxoma koni s'ín s'iaàn.

Kjoa mangásòn ts'e xita xi tsibítje toò uva

(Mateo 21:33-46; Lucas 20:9-19)

12 ¹Tsibíts'ia Jesús nga tsibénojmiya kjoa xi mangásòn. Kitsò:

—Jngòd xita tsibítje toò uva, tsibíndii-là ínchíba, ikjoàn tsibíndaà jngòd i'nde ñánda ts'iñóngui nandá-là toò uva. Tìkoá tsibíndaà jngòd torre xi síkinda yije kóhótjín. Ikjoàn kisikíña-là nangui xita xi kj'eíi nga kisixásòn. Ikjoàn kii jè nei-là nangui ñánda i'nde kjiin. ²K'e nga ijchò nachrjein-là nga kòjchá toò uva, jè nei-là nangui kisikasén jngòd xita chi'nda-là nga kisijé-là xi jè tjoé chiba-là ts'e tsojmì xi kòjchá. ³Tanga jña xita xi síxásòn nangui kitsobà'ño koa kiskaàn-ko, tà kisikasén tiyaá-ne. ⁴Jé nei-là nangui kisikasén ijngòd xita chi'nda-là. Tìkoáá tà ndajo tsibínè, tsate sko, kisiki'on ko ch'o kisiko. ⁵Jè nei-là nangui ijngòd kisikasén xita chi'nda-là. Tìkoáá kisik'en-né. Kjìn xita-là kisikasén-isa, tanga tjín xi kiskaàn-ko, koa tjín xi kisik'en.

⁶'Ko jè nei-là nangui tà jngòd xita-là tíjna-isa; tà jè ki'ndí-là xi 'ño matsjakeè kisikasén, kitsò: “Skoexkón-là ki'ndí-na.” ⁷Tanga jña xita xi síxájiin nangui, tsajoóya-ne, kitsò-là xíkjin: “Jè jèe xi tjoé kjotjòd-là i'nde, sík'eén, tsaján koma i'nde.” ⁸Kitsobà'ño, kisik'en, ikjoàn kisikatjen ján ijton nangui ñánda títje toò uva.

⁹J'ño, ¿kó bixón? K'e nga kjoíi nei-là nangui, ¿mé xi síiko jña xita koi? Síik'en-né; kj'eíi xitaá sìngatsja jè nangui ñánda tjín toò uva.

¹⁰'¿A kj'eè bìxkejñòd Xojon-là Nainá? Tsò-né:

Jè ndajo xi tsachrjekàngui chjinechrjó nga sa ítjòn, jè-né xi komà ndajo tàts'en chrjó-là ni'ya;

¹¹K'oaá s'ín kis'iin Nainá. Jña, tà maxkón-ná.

¹²Jña xita sko-là no'mii, ko xita xi okóya kjotíxoma-là Nainá ko xita jchínga mejèn kitsobà'ño Jesús nga kiskaàya-là jè kjoa xi mangásòn xi tsibénojmi nga kondra

ts'e-né, tanga jñà kitsakjòn-la xita naxandá; kisikijna, ikjoàn ki-ne.

Kjoa ts'e xi machjítjì tsojmì

(Mateo 22:15-22; Lucas 20:20-26)

¹³ Kisikasén i'nga-la Jesús xita Fariseo ko xita ts'e Herodes nga mejèn-la ótsji'nde-la kós'ín sùkò nga kohòngui. ¹⁴ Xita koi, kí kítsò-la:

—Maestro, 'ya-nájen nga 'én kixíí xi nokjoì; mìkiì 'nì kindá koni tsò-lè xita; ko mìtsà jè chitsejèn-jnoi kó kjoàn xita; k'oaá s'ín okòdyi ndiyá-la Nainá koni s'ín tjín xi kjoa kixi. ¿A ndaà tjín nga kichjítjì-jen tsojmì it'aà ts'e xitaxá ítjòn ts'e Roma, o xi majìn-né? ¿A kichjí-nájen a xi mìkiì kichjí-jen?

¹⁵ Jesús jye beè nga jò tjín injma-la; kitsò-la:

—¿Mé-ne nga chonachan-ná? Nchrohóko jngod-ná ton nga skoeè kó kji.

¹⁶ K'ée kiiko jngod-la ton. Jesús kitsò-la:

—¿Yá ts'e isén jè ko jè 'ín xi tjít'aà?

Kitsò-la:

—Ts'ée César, xitaxá ítjòn ts'e Roma.

¹⁷ K'ée kitsò Jesús:

—Tjiì-la César xi ts'e César koa tjiì-la Nainá xi ts'e Nainá.

Tà k'oaá koma-la nga kiì'nchré koni kitsò Jesús.

Kjoa ts'e nga faáya-la mik'en

(Mateo 22:23-33; Lucas 20:27-40)

¹⁸ Jñà xita Saduceo ijchòkon Jesús. Jñà xita koi mìkiì mokjeiín-la nga faáya-la xi jye k'en. Kiskònangui-la, kitsò-la:

¹⁹ —Maestro, jè Moisés, k'oaá s'ín kiskii: Tsà jngod xita xi kiyá 'ndse, tsà tsjìn-la ixti k'e nga kiyá, jè chjoón-la, tjiè-ne 'ndse kixan-ko ijngod k'a-ne mé-ne nga s'e-la ixti xi tje ts'e 'ndse. ²⁰ Kis'e xó jngod k'a xita xi itod komà 'ndse. Jè xi síjna ítjòn, kis'e xó-la chjoón; tanga k'e nga k'en, mìkiì kis'e-la ixti. ²¹ Jè xi ma jò-ne chixàn-ko chjoón ka'àn-la 'ndse. Tikoáá jè k'en. Mìkiì kis'e-la ixti. K'oaá tì komà jè xi ma jàn-ne.

²² Ngásòn komà nga itod. Nijngod xi kis'e-la ixti. Nga jye it'aà-ne k'en jè chjoón. ²³ K'e nga tsà kjoáya-la mik'en, nga itod 'ndse, ¿yá-né xi chjoón-la koma? Nga jñà tsibitsajnakò nga itod 'ndse.

²⁴ Kisikátji-ne 'én Jesús, kitsò-là:

—Jñò, koií maskáya-nò nga mìkii 'yaà kó s'ín tíchja Xojon-là Nainá kò nga'nò xi t́jín-là Nainá. ²⁵ K'e nga kjoaáya-là mik'en, íchjín, íchjá mì tì kii kixan-ne. K'oaá s'ín s'e koni jñà àkjale xi títsajna ngajmii. ²⁶ Jè kjoa ts'e mik'en nga kjoaáya-là, ¿a kj'eè bìxkejñòd xojon-là Moisés ya ñánda tíchja ts'e yá na'yá xi títi? Nainá kitsò-là Moisés: “'A_ná xi Nainá tsò-na Abraham, Isaac, kò Jacob.” ²⁷ Jñà xi jye k'en, mìtsà Nainá tsò-là xi Nainá; tà jñà xi títsajnakon xi Nainá tsò-là! Jñò, 'nò maskáya-nò.

Kjotíxoma-là Nainá xi t́jna ítjòn

(Mateo 22:34-40)

²⁸ Jngoò xítà xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskii Moisés kii'nchré-là Jesús nga ndaà kiichja; k'e nga nchijoókjoò ijchò kasit'aà chrañà-là, ikjoàn kiskòngui-là, kitsò-là:

—¿Ná-láá kjotíxoma-là Nainá xi t́jna ítjòn?

²⁹ Kiichja Jesús, kitsò-là:

—Jè kjotíxoma xi t́jna ítjòn tsò-né: “Tíná'yaà xítà Israel, jè Nainá xi Na'è-ná, ta jè ta jngoò-né xi otíxoma-ná. ³⁰ Títjachi Na'è-ná xi Nainá 'mì-là, nga kò inìma-lè kò yijo-lè kò kjohítsjeèn-lè kò nga'nò-lè.” ³¹ Jè xi ma-ne jò: “Títjachi xítà xinguí koni tsà tì yijo tsiji-ne.” Mì tì tsjìn-ne kjotíxoma xi ìsa xkón t́jín.

³² Jè xítà xi okóya kjotíxoma-là Nainá kitsò:

—Ndaà t́jín, Maestro. Okixi-né koni s'ín nokjoì. Jngoò ma-ne Nainá kò mì tì yá t́jín-ne xi kj'eíí. ³³ Ìsa chjí-là nga kò inìma-ná jchaxkoán Nainá, kò kjohítsjeèn-ná kò nga'nò-ná kò nga jchaxkoán xinguiáá koni tsà yijo-ná. Ìsaá chjí-là koni ngats'ii chò xi tìsòn ímixa tsjeè-là Nainá, kjotjò xi tsjá jñà xítà.

³⁴ Jesús k'e nga kijtseè nga ndaà kiichja jè xítà xi okóya kjotíxoma-là Nainá, kitsò-là:

—Mìtsà kjiìn tijni it'aà ts'e kjondaà xi t́jín-là jñà xítà xi Nainá otíxoma-là.

Mì tì yá xi kjò'nò-ne ikon nga kiskòngui-ìsa-là.

Ñánda kitjen-là Cristo [xítà xi xó kisikasén-ne Nainá]

(Mateo 22:41-46; Lucas 20:41-44)

³⁵ Jesús k'e nga tíhokóya ya ndítsin ingò ítjòn, kiskòngui-là, kitsò-là:

—¿Mé-ne kotsò-ne jñà xit̃a xi okóya kjotíxoma-l̃a Nainá xi kiskii Moisés nga jè xi Cristo, [xit̃a xi xó s̃ikasén-ne Nainá], nga yaá kjinchrobàt'aà-ne tje-l̃a xit̃axá ítjòn David? ³⁶Tijè-ne David k'e nga kiichja nga kò nga'nó-l̃a Inima Tsjeè-l̃a Nainá, kitsò-né:

Jè Nainá kitsò-l̃a jè xi Nei-na:

“Tijnat'aà-ná i kixi-na

skanda k'e nga s̃ikítsajnanguia ndsokoii
jñà xi kondra-lè nga 'an jye kisikijne-la.”

³⁷Jè David, tsà Nainá kitsò-l̃a Cristo, [xit̃a xi xó s̃ikasén-ne Nainá], ¿kó s'ín tjín-ne nga tje-l̃a ma-ne David?

Ngats'iì xit̃a xi k̃jìn ma-ne, tsja ma-l̃a nga 'nchré-l̃a Jesús koni s'ín okóya.

**K'e nga jè Jesús tsohojét'in jñà xit̃a xi okóya
kjotíxoma-l̃a Nainá xi kiskii Moisés**

(Mateo 23:1-36; Lucas 11:37-54; 20:45-47)

³⁸Jesús k'oaá s'ín tsakóya-l̃a xit̃a. Kitsò-l̃a:

—T̃ikindaá yijo-nò it'aà ts'e xit̃a xi okóya kjotíxoma-l̃a Nainá xi kiskii Moisés. Sasén-l̃a nga nikje ndojò ókjá. T̃ikoaá sasén-l̃a nga skoexkón xit̃a xi kj'eíi, ndaà s̃ixat'aà ya nditsin. ³⁹T̃ikoaá jñà ótsji íxile xi jncha ítjòn ya ni'ya ingo sinagoga, kò mejèn-l̃a nga jñà kítsat'aà ítjòn ímixa k'e nga kjèn xit̃a ñánda tjín s'eí.

⁴⁰Koa faá'an ni'ya-l̃a xi tjín-l̃a íchjín ka'àn xi jye k'en x'in-l̃a. K'e nga chjat'aà-l̃a Nainá 'nó ndajo fiko ochikon nga mejèn-l̃a nga bitsajna'ma nga mì jcha-l̃a mé kjoa xi s'ín. Jñà xit̃a koi isaá tse kjo'in s'e-l̃a.

Ton xi kitsjaà kjotjò chjoón ka'àn xi 'nó ima

(Lucas 21:1-4)

⁴¹Jesús tsibijna ya kixi-l̃a ñánda tjina kaxa xi sinchá ton kjotjò-l̃a Nainá. T̃ikotsejèn-l̃a xit̃a naxandá nga bitsajna ton kjotjò-l̃a Nainá. K̃jìn xit̃a nchiná xi tse ton bitsajna. ⁴²Ijchò jngodò chjoón ka'àn xi 'nó ima. Jò ndí ton jtobá tsibijna xi chiba chjì-l̃a. ⁴³Jesús kiichja-l̃a xit̃a xi kota'yàt'aà-l̃a, kitsò-l̃a:

—K'oaá xan-nò xi nguì okixi, jè chjoón ka'àn xi 'nó ima, jè xi isa tse ton kòbijná mì k'oaá-ne koni jñà xit̃a xi i'nga. ⁴⁴Tà jè tsjá xi ningui-l̃a tanga jè ndí chjoón ima, nas'ín nimé tjín-l̃a, jngodò k'a kàtsjá yije ngats'iì ndí ton xi tjina-l̃a xi tísijchá-ne yijo-l̃a.

K'e nga jè Jesús tsibénojmí nga kixoña ingo ítjòn

(Mateo 24:1-2; Lucas 21:5-6)

13 ¹K'e nga itjo-ne nditsin ingo ítjòn, Jesús, jngodò xita xi kota'yàt'aà-la kitsò-la:

—Maestro, chítsejèn-la mé tà ndaà kjoàn ni'ya ko ndajo-la.

²Kitsò Jesús:

—Chítsejèn-la ngats'iì ni'ya koi xi iì kjoàn. Niì tì jngodò ndajo siyijòsòn-la xíkjin. Kixoña yije-né kóhotjin.

Mé seña xi s'e k'e nga nchrohómachraña nga kjoehet'aà isò'nde

(Mateo 24:3-28; Lucas 21:7-24; 17:22-24)

³Jesús, k'e nga tjna ya nindoò Yá Olivo ya kixi-la Ingo ítjòn ts'e Jerusalén, jè Pedro, Jacobo, Juan ko Andrés, ijchò kinchat'aà-la Jesús, kiskònanguit'aàxìn-la kitsò-la:

⁴—Koatìn-nájen, ¿mé nachrjein-ne nga okoma kjoa koi? ¿Mé seña xi s'e k'e nga jye mejèn kítasòn yije kjoa koi?

⁵Kiichja Jesús, kitsò-la:

—Tikinda ya yijo-nò nga mì yá xita xi skónachan-nò. ⁶Kjin xita kjoí xi 'ín ts'an sikkjeén; kitsò: “'An-ná xi Cristo, [nga 'aán kisikasén-na Nainá].” Ko kjin xita skónachan-la.

⁷Jñò, k'e nga kiná'ya kjoa ts'e kjojchán nga xki xi ján i'nde tjin, kì tsakjoò-n-jèn. Xó k'oaá koma-ne, tanga kj'eè tsà isò'nde tífehetaa. ⁸Naxandá skaàn-kjoò xi kj'eíí naxandá. Koa xitaxá koíts'ia nga skaàn-kjoò ko xitaxá xi kj'eíí naxandá. Xki xi ján k'oa ch'ón. S'e kjinchrá. S'e kjoasiì. Jñà kjoa koi, tà jè xi sa tímats'iaqo kjo'in.

⁹Ndaà tikinda ya yijo-nò nga yaá skinìt'aà-nò nguixkon xitaxá. Sik'i'oon-nó nga skaàn-ko-nò xita ya ni'ya ingo sinagoga. Kjikò-nò nguixkon xitaxá gobernador ko xitaxá ítjòn, tà koif kjoa-la it'aà ts'an. K'oaá s'ín koma kinókjoa-là 'én xi ts'an. ¹⁰Mochjeén-nè nga ítjòn kobísòn 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo nga tíjtsa isò'nde. ¹¹K'e kijchò nguixkon xitaxá, kì makájno-nò kós'ín kinókjoaa. Kì nìkítsejèn-jèn. Nga tik'eé-ne, Nainá tsjã-nò 'én xi kinókjoaa. Nga mìtsà jñò xi kinókjoaa; jè Inima Tsjeè-la Nainá xi kichja ngajo-nò. ¹²Tijè-ne 'ndse sìngatsja 'ndse xita nga sikk'en. Jè na'èn-la sìngatsja ki'ndí-la nga sikk'en xita. Jñà ixti-la sìngatsja na'èn-la nga kiyá. ¹³Ngats'iì xita isò'nde kojtikeyé-nò xi kjoa ts'an; tanga

jè xi kichikjoa-la skanda k'e nga kjoehet'aà-ne kjoa, jè xi kitjokàjiin kjo'in.

¹⁴'K'e nga jchaà nga 'nó ch'o tíma ya I'nde Tsjeè-la Nainá ñánda mìkiì ok'in-la, [koni s'in kiskii Daniel xita xi kiichja ngajo-la Nainá]. (Kátasijiin-la jña xita xi bíxke xojon jé.) K'e nga okoma kjoa koi, jña xita xi títsajna Judea, kátanga, kàtji ñánda nindoò choòn. ¹⁵Jè xi tíjnasò'nga ni'ya-la, kì tì kiì nchrobájen-ne, kì tì kiì fahas'en-ne ni'ya-la tsà mé xi mejèn-la nga skoé. ¹⁶Jè xi tísíxájiin nangui-la kì tì kiì nchrobá-ne nga nchrohókjá nikje-la. ¹⁷iIma xó-ne jña íchjín xi ki'ndí 'ya kò xi ixti xó nchisíkkaki jña nàchrjein koi! ¹⁸Tijét'aà-là Nainá nga mì k'ée okoma k'e nga nàchrjein-la chon 'nchán. ¹⁹K'e nga jè nàchrjein nga okoma, 'nó tse kjo'in s'e, kje'è ñá oma skanda tjen-ne tsibíndaà isò'nde Nainá koa mì tì kiì okoma-ne nga koma iskan. ²⁰Tsà mì k'oaá kitsò Nainá nga isa kochiba nàchrjein, nijngòò xita kitjokàjiin kjo'in. Tanga koií kjoa-la jña xita xi xó jaàjiin-ne Nainá, kochibaya nàchrjein.

²¹'K'e nga tsà yá xi kitsò-nò: “Chítsejèn-là, íj tíjna Cristo [xita xi xó kisikasén-ne Nainá]”, o tsà kitsò-nò: “Chítsejèn-là, ján tíjna ján”, kì kiì mokjeiín-nò. ²²Kjoíí xita ndiso xi Cristo kitsò-la yijo-la, tikoáá kjoíí xita xi koa ti kitsò nga jña xi chja ngajo-la Nainá. K'oaá tis'in kòkò seña kò kjoxkón xi ndaà tjín nga skónachan. Skanda jña xita xi jye jaàjiin Nainá mejèn skónachan-la tsà kòkjeiín-la. ²³Tikindaa yijo-nò. Nga jyeé tibenojmíya yije-nò ngats'iì kjoa xi koma iskan.

K'e nga kjoíí ijngòò k'a Ki'ndí-la Xita

(Mateo 24:29-35, 42-44; Lucas 21:25-36)

²⁴'K'e nga koma iskan nga jye koto nàchrjein ts'e kjo'in, jè ts'oí kojñò-né, mì tì kiì kotsjè-ne ndobá-la; tikoáá jè sá mì tì kiì kòhiseèn-ne. ²⁵Ni'ño xi tjín ngajmiì, kixongui-né. Jña nga'ño xi tjín ngajmiì kitiya yijeé-la. ²⁶Ikjoàn skoé-na xita xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na nga kjinchrobájñaà ijiin ifi; tseé nga'ño kò kjoajeya kjoíikoaa. ²⁷Siikasén àkjale-na nga koiìxkóya xita-na xi an xó jaàjiin-na nga ñijòn chrjangui-la nga tíjtsa isò'nde kò nga tíjtsa ngajmiì.

²⁸'Chíta'yàkòò jè yá-la toò iko mé xi okóya-ná; k'e nga ma kíndíya chrja-la, ikjoàn bíjts'één xka-la, tíjiin-nò nga jye nchrobá machraña chon ndobá. ²⁹K'oaá tis'in tjín, k'e nga

jchaa nga k'oas'ín tíma kjoa koi, kàtasijjìn-nò nga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, jyeé nìton kjoiaa, k'oaá ngaya-la koni tsà jye tijnna chraña xotjoa-la ni'ya. ³⁰Okixíí xi xan-nò, ngats'iì kjoa koi, k'oas'ín koma k'e nga tìkj'eè biyaà xita xi tjin nachrjein i'ndeí. ³¹Jè ngajmìi kò isò'nde kjoehet'aà-né, tanga jñà 'én-na mìkiì kjoehet'aà; kítasòn-né.

³²Tanga k'e nga okoma, mì yá xi tíjìn-la mé nachrjein-ne kò mé hora-ne; nì jñà àkjalé xi títsajna ngajmìi kò nì jè Ki'ndí-la Nainá tíjìn-la; tajngoò Nainá xi Na'èn-ná tíjìn-la.

³³T'een kindá yijo-nò, títsajnakon, títsi'ba nga mìkiì tíjìn-nò kjé-né nga okoma. ³⁴K'oaá s'ín t'een koni s'ín chí'nda-la xita xi kjiìn i'nde tífi, jè xita xi tífi síngatsja ni'ya-la xita chí'nda-la. Tsjá-la xá nga ìjngoò ìjngoò, tsò-la jè xi síkindá xotjoa ni'ya: “Tijni, tijnakoin.” ³⁵K'oaá s'ín títsajnakòòn ngats'iodè nga mìkiì 'yaà mé nachrjein kjoíí-ne nei-la ni'ya. ¿A k'eé-nè nga kjòhoxòn, o xi k'eé-nè nga kijchò osen nìtjen, o xi k'eé-nè nga skìndàya kóxtí, o xi k'eé-né nga jye s'e isén? ³⁶Kì tsjayìjòfè-jèn tsà koi nachrjein-la tà nìton j'iì-ne nei-la ni'ya. ³⁷Koni s'ín xan-nò jñò, k'oaá xan yije-la kòhotjín xita: “Títsajnakòòn.”

Kiis'ín tsajoóya-ne xita kondra-la Jesús nga tsobà'ño

(Mateo 26:1-5; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

14 ¹Tà jò nachrjein chija-la nga kitjo s'eí Paxkò ts'e xita judío k'e nga kjèn inchrájin xi tsjìn-la na'yo san. Jñà xita sko-la no'miì kò xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés tsohótsji'nde-la kós'ín sijkò nga skónachan-la nga tsobà'ño Jesús, ikjoàn sijk'en. ²Tjín i'nga xita xi kitsò:
—Mì nachrjein-la s'eí sijk'eén nga mì kòts'en jñà xita naxandá.

Jngoò chjoón xi kisikaajno xkii jne sko Jesús

(Mateo 26:6-13; Juan 12:1-8)

³Jesús, k'e nga tíjna ján naxandá Betania, ya ni'ya-la Simón, jngoò xita xi tsindojno chrjoa yijo-la nga sa ítjòn, k'e nga tíjnat'aà ímíxa, ijchò jngoò chjoón xi 'ya jngoò ndajo chítsín xi tíjya-la xkii jne ts'e nardo, xi 'ño chíj-la. Kiskíx'a ndajo chítsín, ikjoàn tsibíxteèn-jno sko Jesús jè xkii jne. ⁴Tjín i'nga xita xi ya títsajna, kòjti-la, kitsò-la xíkjín:

—¿Mé-ne kasíkits'ón-ne jè xkii jne? ⁵Tsà kàsátíjna, tsatoó-la jàn sindo ton denario chjí-la koa jè ton-la koma kochját'aà-la xita ima.

Kiichjajno-la jè chjoón xi okis'iin.

⁶Tanga kitsò Jesús:

—Kì k'oaá 'mì-là. ¿Mé-ne nìti-là? Koni s'ín kàs'ín-ko-na, ndaà kàs'ín. ⁷Jñà xita ima kítsajnakò kjit'aà-nò, ko maá sichját'aà-là k'e nga mejèn-nò. Tanga 'an, mì i tijnako kjit'aà-nò. ⁸Jè chjoón jè, k'oaá s'ín kàs'ín koni kji ma xi kàs'ín. Kàsíkaajno ítjòn xkii jne yijo-na xi ts'e nga siijñaà. ⁹Okixíí xi xan-nò, nita ñánda-ne nga tíjtsa isò'nde nga kobíson 'én ndaà-la Nainá, tikoaá kobíson-né koni s'ín kasíko-na mé-ne nga siikítsjeèn-ne xita it'aà ts'e chjoón jè.

K'e nga jè Judas tsatíjna Jesús

(Mateo 26:14-16; Lucas 22:3-6)

¹⁰Jè Judas Iscariote xi ya itjojiin-ne ts'e xita xi tejò ma-ne xi tsajmeiiko Jesús, kiikon jñà xita sko-la no'miì nga siìngatsja Jesús. ¹¹Jñà xita sko-la no'miì, k'e nga kiì'nchré, kjòtsja-la, kitsjaà-la tso'ba nga ton tsjá-la. Jè Judas tsohótsji'nde-la kós'ín siìngatsja Jesús.

K'e nga jè Jesús tsakjèn ko xita xi kota'yàt'aà-la jè s'eí Paxko

(Mateo 26:17-29; Lucas 22:7-23; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)

¹²Jè nachrjein ts'e s'eí xi mats'ia ítjòn-ne k'e nga kjèn inchrajín xi tsjìn-la na'yo san jñà xita judío, k'e nga sík'en orrè xi ts'e s'eí Paxko, jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kiskòngui-la; kitsò-la:

—¿Ñánda mejèn-lè onguíkindaà-jen xi kichiaá ts'e s'eí Paxko?

¹³Jesús kisikasén jò xita xi kota'yàt'aà-la ján Jerusalén, kitsò-la:

—Tanguió ján ijiin naxandá, yaá skajñòd jngoò xita xi 'yajen jngoò nisa nandá; tanguítjngui-la. ¹⁴Ya ñánda kjoahas'en, koatìn-là nei-la ni'ya: “K'oaá tsò Maestro: ¿Ñánda tíjna jè cuarto ñánda kókjen-koa xita xi kota'yàt'aà-na jè s'eí Paxko?” ¹⁵Yaá kòkò jngoò-nò cuarto xi je kji xi tíjna isò'nga ni'ya. Jyeé tjíndaà tsojmì xi kochjeén. Ya tindaà xi kichiaá.

¹⁶Kii jñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là ján ij̄iìn naxandá. K'oaá s'ín kisakò-là koni s'ín kitsò-là Jesús, yaá tsibíndaà tsojmì xi kòkjen kjoa ts'e s'eí Paxko.

¹⁷K'e nga jye kòjñò, Jesús, ijchòko x̄it̄a-là xi tejò ma-ne. ¹⁸K'e nga títsajnat'aà ím̄ixa nga nchikjèn, Jesús kitsò-là:

—Okixíí xi xan-nò, jñò, íí tíjnajiìn jngòò-nò xi sìngatsja-na it'aà ts'e x̄it̄a kondra-na, jngòò xi 'an tíkjèn-ko-na.

¹⁹Jñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là Jesús ta kjòba-là k'e nga okitsò. K'eé jngó jngó kiskònangui-là, kitsò-là:

—¿A 'an-ná?

²⁰Jesús kitsò:

—Jngòò xi kitjokàjiìn ts'e x̄it̄a-na xi tejò ma-ne jè xi tijè-ne chroba ts'an tísíka'nchì-ne inchrájin-là. ²¹'An xi Ki'ndí-là X̄it̄a xan-là yijo-na, k'oaá s'ín komat'ian koni s'ín tíchja Xojoñ-là Nainá. ¡Tanga íma xó-ne jè x̄it̄a xi sìngatsja-na! Isaá-là ndaà komà tsà mikii kits'ìin x̄it̄a jè.

²²K'e nga nchikjèn, Jesús kiskoé inchrájin, kiichjat'aà-là Nainá nga kisichikon-t'in, kisixkoaya ikjoàn kitsjaà-là x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là, kitsò-là:

—Chjoé. Yijo-na né.

²³Ikjoàn kiskoé jngòò chitsín, kitsjaà-là kjondaà Nainá; k'eé kitsjaà-là x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là, ngats'ìi x̄it̄a kits'ìi vino xi tjíya chitsín. ²⁴Kitsò-là:

—Jè-né xi jnì-na xi sìkixiya jè kjoa xit̄se xi bìn̄daàjiìn-ko-nò. Jè jnì-na x̄ix̄teèn xi kjondaà ts'e nga kjìn x̄it̄a. ²⁵Okixíí xi xan-nò, mì t̄i kii skì-na vino skanda jè n̄achr̄ein k'e nga skiaa vino xit̄se, ján ñánda tíhotíxoma Nainá.

'Én xi kiichja Jesús nga jè Pedro kjó'mat'in

(Mateo 26:30-35; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38)

²⁶Jesús ko x̄it̄a-là, k'e nga jye kiseè jngòò-là sò Nainá ts'e Salmo, ikjoàn kii ján nindoò Yá Olivo. ²⁷Jesús kitsò-là x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là:

—Ngats'ioò jñò, kijneí takòn-ná jè nitjen jè, nga k'oaá s'ín tíchja Xojoñ-là Nainá, nga tsò: “Kiyá jè paxtò koa jñà orrè tsjohoya-né.” ²⁸Tanga koma iskan, k'e nga kjoaáya-na, kjín ítjòn-nò ján nangui Galilea.

²⁹Kitsò Pedro:

—Nas'ín ngats'iì xit̃a-lè xi i'nga tsjeiin takòn-lè, 'an, mìkii tsjeiin-takòn-lè.

³⁰ Jesús kitsò-là:

—Okixií xi xan-lè; nit̃jen jé, k'e nga tikj'eè kjindáya jò k'a kóxtí, ngaji, jàn k'a tsjá'mat'in-ná.

³¹ Jè Pedro isa 'nó kiichja; kitsò:

—Nas'ín ya kiyáko-lè, mìkii kójna'mat'in-lè.

Ngásòn kitsò yije xit̃a xi kota'yàt'aà-là xi i'nga.

Kii kitsò Jesús nga tsibítsi'ba ya i'nde ñánda 'mì Getsemaní

(Mateo 26:36-46; Lucas 22:39-46)

³² Kii ján i'nde ñánda 'mì Getsemaní; Jesús kitsò-là xit̃a xi kota'yàt'aà-là:

—Titsajna ijndé; 'an, Nainá kò-là kichjàt'aà-là.

³³ Jesús kiikō Pedro, Jacobo, kō Juan. Ikjoàn tsibítsi'ia Jesús nga ba kōma-là. 'Ñó kisikájno. ³⁴ K'eé kitsò Jesús:

—Tsí baá ma-là inima-na koni tsà mejèn kiyá. Titsajna ijndé, titsajnakòon.

³⁵ Jesús kiikjá chiba-isa. Ikjoàn tsohojna skanda it'aà nangui koa kisijét'aà-là Nainá tsà kōma, kjoaáxin-là kjo'in jè. ³⁶ K'e nga tíchjat'aà-là Nainá, kitsò-là:

—Na'èn xi Na'èn-na xan-lè, ma yijeé-lè nit̃a mé kjoa-ne it'aà tsiji. Chjaàxin-ná kjoa ts'e kjo'in jè, tanga mìtsà jè 'én ts'an kit̃asòn, jè kàtitasòn 'én tsiji.

³⁷ Ikjoàn j'iì ijngòè k'a-ne ya ñánda titsajna xit̃a-là, tanga jñà xit̃a-là, kjiyijòfè-né. Jesús kitsò-là Pedro:

—Simón, ¿a titsajnafè-né? ¿A mì kachíkjoa-lè tsà tà jngòè hora kòbijnakoin? ³⁸ Titsajnakòon, tíjét'aà-là Nainá mé-ne nga mì sìlkijne-nò kjoa ts'e jé. Xi okixi, jè inima-nò tíjnandaà-né tanga jè yijo-nò, indaá tjin, tsjin-là nga'ñó.

³⁹Jesús kii kítsi'ba ìjngòè k'a. Tákó k'oaá tì kitsò-ne koni kitsò nga sa ítjòn. ⁴⁰K'e nga j'ì ìjngòè k'a-ne, jñà xità xi kota'yàt'aà-la, tákó kjiyijòfè-né nga 'nó nijñá-la. Mikii beè kó kitsò-la Jesús. ⁴¹Koma jàn k'a nga j'ì Jesús. Kitsò-la:

—¿A tákó títsanìkjáya-nò kò títsafè-nò? Kàtje kjoa. Jyeé ijchò hora-la, 'an xi Ki'ndí-la Xità xan-la yijo-na, yaá kongátsja jñà xità jé. ⁴²Tísítjeen, chítsejèn-là, tíkjaán, jye nchrobá chrañà jè xi sìngátsja-na.

Kíi komà k'e nga kindobà'nó Jesús

(Mateo 26:47-56; Lucas 22:47-53; Juan 18:2-11)

⁴³Tákó tìk'eé tíchja-isa Jesús nga ijchò Judas, xi ya ítjojiin-ne ts'e xità-la Jesús xi tejò ma-ne. Kjin xità tjiko xi 'ya kicha ndojò kò yá. Xità koi, jñà kisikasén xità skò-la no'miì kò xità xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kò xità jchíngala-la xità judío. ⁴⁴Judas, jè xi tsatíjna Jesús, ítjòn tsibíhichiya-la kós'ín kokò-la Jesús. Kitsò-la:

—Jè xi skíne'a, jè-né xi tìndobà'nó; ndaà tìkindaa k'e nga onguíkoo.

⁴⁵K'e nga ijchò Judas, kii ndiyá-né ñánda tíjna Jesús, kitsò-la: —Maestro.

Ikjoàn kiskine'a. ⁴⁶Jñà xità xi tjiko, nitóón kitsobà'nó Jesús.

⁴⁷Yaá tíjna jngòè xità xi tsachrje kicha ndojò-la. Tsajá-la jè xità chí'nda-la no'miì ítjòn, tsatet'aà jngòè líká-la. ⁴⁸Jesús kiichja, kitsò-la jñà xità:

—¿Mé-ne kos'ín kof'ì ndobà'nó-ná nga kò kicha kò yá kich'à koni tsà jngòè xità chijé? ⁴⁹Nachrjein nchijòn tíjñako-nò ján ingo ítjòn nga okòdya-nò koa mikii kindobà'nó-ná. Koií k'oaá s'ín tíma-ne nga kítasòn 'én xi tjít'aà Xojon-la Nainá.

⁵⁰Ngats'ìi xità xi kota'yàt'aà-la Jesús tsanga-né, yaá kitsjeiin-takòn.

⁵¹Jngòè chíti tjingui-la xi tíjnajté jngòè nikje sávana. Jñà xità kitsobà'nó, ⁵²tanga jè chíti kitsjeiin nikje sávana-la; ikjoàn k'oas'ín tsanga laká.

K'e nga kiiko Jesús ñánda tíjna no'miì ítjòn

(Mateo 26:57-68; Lucas 22:54-55, 63-71; Juan 18:12-14, 19-24)

⁵³Jesús kiiko ñánda tíjna no'miì ítjòn. Yaá chixoña kóhotjín xità skò-la no'miì, jñà xità jchíngala, kò xi okóya

kjotíxoma-là Nainá xi kiskii Moisés. ⁵⁴ Jè Pedro, tà kjiin tà kjiin tsajmeètjngui-là skanda k'e nga ijchò ya nditsin ni'ya-là no'miì ítjòn. Yaá tsibíjnat'aà-là ñánda títsajna xitá chi'nda xi síkinda ingo nga títsajna'ngui.

⁵⁵ Jñá xitá sko-là no'miì kò ngats'iì xitaxá xi ts'e xitá judío tsohótsji'nde-là nga tsját'in 'én xi kondra ts'e Jesús mé-ne nga koma siik'en-ne tanga nímé 'én kisakò-là.

⁵⁶ Kjiin ma xitá xi tsját'in 'én ndiso xi kondra ts'e Jesús tanga kj'eíi tsò nga jngoò ijngoò; mìkii mangásòn 'én xi tsját'in. ⁵⁷ Chinha kixi i'nga xitá xi tsibénojmi 'én ndiso. Kitsò:

⁵⁸ —Ngajen, kina'yà-lajen nga tsò: “An siikixoña ingo ítjòn xi tsja xitá kisindaà-ne, kò jàn nachrjein kindaà ijngoò-na xi mìtsà tsja xitá sindaà-ne.”

⁵⁹ Ni mìkii kjòngásòn 'én-là nas'ín okitsò.

⁶⁰ K'eé tsasíjten jè no'miì ítjòn; tsasíjnajiin osen-là; kiskònangui-là Jesús, kitsò-là:

—¿A nì mé 'én nokjòì, koni tsò 'én xi tsjá xitá koi xi kondra tsiji?

⁶¹ Tanga jè Jesús jyò tsibìjna, nímé 'én kiichja. Jè no'miì ítjòn ijngoò k'a kiskònangui-là, kitsò-là:

—¿A ji-né xi Cristo, xi Ki'ndí-là Nainá xi 'ñó jeya tíjna?

⁶² Jesús kitsò:

—An-ná, jñò jcha-ná xi Ki'ndí-là Xitá xan-là yijo-na nga kótijnat'aà chrja kixi-là Nainá xi 'ñó tse nga'ñó tjín-là, koa kjinchrobàjñàà ifi ján ngajmiì.

⁶³ Jè no'miì ítjòn tsatijndajno yijo-là nikje-là xi íkjá nga 'ñó kòjti-là. Kitsò:

—¿Mé s'ée'n-isa-ná xitá xi kj'eíi xi tsjá 'én? ⁶⁴ Jñá, jye titsana'yà koni s'ín chjajno-là Nainá. ¿Jñò, kó bixón? ¿Mé xi síkoaá?

Ngats'iì xitá kisijngoò ikon nga tjín-là jé koa ok'ín-là nga kiyá.

—Ok'ín-là nga sik'en.

⁶⁵ Jñá xitá tsibíts'ia nga tsibíchrájno koa tsibíchjoà xkon, tsi'beé-là, kitsò-là:

—K'oaá si, ¿yá xi tí'beé-lè?

Jñá xitá xi síkinda ingo, kisijts'iin-'a isén-là.

K'e nga jè Pedro tsibìjna'mat'in Jesús

(Mateo 26:69-75; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-29)

⁶⁶Jè Pedro yaá tìjna kangui ndìtsin ni'ya. Ijchò jngoò chjoón xi chí'nda-là nò'miì íjtòn. ⁶⁷K'e nga kijtseè Pedro, nga tìjna'ngui, kiskoòtsejèn-jno, kitsò-là:

—Tìkoaá ngaji, yaá tjaàkoji Jesús xi Nazaret i'nde-là.

⁶⁸Tanga jè Pedro tsoho'mat'in-né. Kitsò:

—Mìkiì bexkoan. Mìkiì be mé 'én xi tinokjoi.

Pedro itjo ni'ya ján xotjoa-là. K'ée kiskindàya jngoò kóxtí.

⁶⁹Jè chjoón chí'nda-là nò'miì íjtòn kijtseè ijngoò k'a jè Pedro. Kitsò-là jñà xita xi ya tìtsajna:

—Jè xita jè, xita ts'ée Jesús.

⁷⁰Tanga jè Pedro tsoho'mat'in ijngoò k'a. Nga koma iskan, jñà xita xi ya tìtsajna, ijngoò k'a kitsò-là Pedro:

—Xi okixi, ngaji, xita-là Jesús-né nga Galilea i'nde-lè, k'oaá tsò 'én-lè xi nokjoi.

⁷¹Tanga isaa 'ñó kiichja Pedro kitsò:

—jBeè Nainá, nas'in tìk'eèn-ná, mìkiì bexkoan jè xita xi o'mi-là!

⁷²Tìk'e-ne nga okitsò Pedro, jè xi ma-ne jò k'a kiskindàya kóxtí. K'ée tsibìtsjeèn-là Pedro koni kitsò-là Jesús: “K'e tìkj'ee kjindàya jò k'a kóxtí, ngaji, jàn k'a tsjá'mat'in-ná.” Ikjoàn ndaà jchán kiskindàya.

Kjoa xi komàt'in Jesús k'e nga kjòngatsja Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Lucas 23:1-5; Juan 18:28-38)

15 ¹K'e nga kis'e isén jñà xita sko-là nò'miì kò xita jchínga kò xita xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskìi Moisés kò ngats'iì xitaxá ts'e xita judío tsajoóya-ne. Tsibít'aà'ñó Jesús, kiìkò, kisìngatsja jè Pilato. ²Jè Pilato kiskònangui-là, kitsò-là:

—¿A jì-né xi xitaxá íjtòn-là jñà xita judío?

Jesús kitsò:

—Ngajíí xi k'oa si nga 'an-ná.

³Tanga jñà xita sko-là nò'miì, kjìn skaya 'én tjin-ne xi tsját'in nga óngui. ⁴Pilato ijngoò k'a kiskònangui-là, kitsò-là:

—¿A ñimé 'én nokjoi? T_{in}á'yaà-la, 'ñó kjin skaya kjoa tsjât'in-lè nga óngui-lè.

⁵Jesús mikiì kiichja ñas'ín koa tí'mì-la. Pilato, tà k'oaá komà-la.

K'e nga jè Jesús kitjoònè kjoa nga kiyá

(Mateo 27:15-31; Lucas 23:13-25; Juan 18:38-19:16)

⁶Nga xki nó k'e nga bitjo s'eí Paxko jè Pilato síkijnandeí jngoò xita xi títsa'ya ndayá, jè xi síjé xita ñaxandá nga kijnandeí. ⁷Jñà xita xi títsa'ya ndayá nga kjoasiì tsohótsji ts'e gobierno, ya tíjna xi 'mì Barrabás xi xita kisik'en. ⁸Jñà xita ñaxandá kiikáko Pilato nga mejèn-la koa s'ín síkitasòn koni ma nga xki nó. ⁹Kiichja Pilato, kitsò:

—¿A mejèn-nò nga siikijnandeí-nò xi xitaxá ítjòn-la xita judío?

¹⁰Pilato jye tíjiin-la nga tà kjoaxitakòn-né nga jñà xita sko-la ño'miì ya ijchò síngatsja Jesús. ¹¹Jñà xita sko-la ño'miì chinchá'a xita ñaxandá nga kos'ín kàtasjé nga kàtijnandeí-ne Barrabás.

¹²Pilato ijngoò k'a kiskònangui-la xita ñaxandá, kitsò-la:

—¿Mé xi sikoáá jè xi 'mì-la xitaxá ítjòn-la xita judío?

¹³Jñà xita, 'ñó kiichja, kitsò:

—Tasit'iì krò.

¹⁴K'eé kitsò Pilato:

—¿Mé jé xi tsohótsji, mé-ne kiyá-ne?

Jñà xita, isaá 'ñó kiichja, kitsò:

—Tasit'iì krò.

¹⁵Pilato mejèn-la nga ndaà kijnako xita ñaxandá.

Kisikijnandeí Barrabás. K'e nga jye kitsjaà okixi nga tsajá-la Jesús, ikjoàn kisingatsja nga sit'aà krò.

¹⁶Jñà soldado kiiko Jesús ján ni'ya osen. Ikjoàn kiichja yije-la soldado xikjín. ¹⁷Kisikákjá jngoò nikje xi inì jmà kji; tsibí'a sko jngoò corona na'yá xi jñà xó tsibíndaà-ne. ¹⁸Ikjoàn tsibíts'ia nga kiskindàyat'in. Kitsò-la:

—Viva xitaxá ítjòn-la xita judío.

¹⁹Tsatji yá xkajnchra sko; ikjoàn tsibíchrájno koa chinchaxkó'nchit'aà-la koni tsà nchibeèxkón. ²⁰K'e nga jye kisisobà-la, jaàxin-la nikje sko xi íkjá, ikjoàn kisikákjá-ne xi nikje ts'e. K'eé itjoko nga kosit'aà krò.

K'e nga kisit'aà krò Jesús

(Mateo 27:32-44; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

²¹ Jngòè xit̃a kisatiikjoèd xi 'mì Simón xi Cirene i'nde-la xi tinchrobá-ne rancho-la. Na'èn-laá ma jè Alejandro kò Rufo. Jñà soldado kjo'ñó kis'iin-la nga kisik'ajen krò-la Jesús.

²² Kiiko Jesús ján i'nde nãnda 'mì Gólgota, jè 'én xi tsòya-ne i'nde skò mik'en. ²³ Kitsjaà-la vino xi tsjájiin xich'a tsja xi 'mì mirra tanga jè Jesús mìkiì kits'iì. ²⁴ K'eé tsasit'aà krò, ikjoàn jñà soldado kisiskákò nikje-la Jesús nga kisika'bí-la xíkjin yá ts'e koma.

²⁵ Ijchò-la tsà xi ñijaàn nga tajñòya nga kisasit'aà krò Jesús. ²⁶ Jñà 'én xi tshót'aà isòn skò krò, yaá tíchja mé jé xi komà-la Jesús nga kinik'en. Tsò-né: “Xitaxá Ítjòn-la xit̃a judío.” ²⁷ Tikoáá chinchat'aà krò jò xit̃a chijé. Jngòè tsasíjnat'aà nga kixi-la Jesús kò jngòè tsasíjnat'aà nga ngaskón-la. ²⁸ K'oaá s'in kjòngásòn koni s'in tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “K'oaá ngaya-la koni jngòè xit̃a xi tse jè tjín-la.”

²⁹ Jñà xit̃a xi ya ja, síkatji skò nga kiichjajno-la, kitsò-la: —Ji, k'oaá kisi nga siixòni ingo ítjòn-la Nainá kò jàn nachrjein kındaà ngajo-ne, ³⁰ tikíjnandeíí yijo-lè kò chinájen-t'i yijo-lè krò.

³¹ K'oaá tis'in kisísobà-la jñà xit̃a skò-la nò'miì kò xit̃a xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. Kitsò-la xíkjin:

—Xit̃a jè, tsachrjekájiin kjo'in xi kj'eií xit̃a, tanga jè xi yijo-la, mìkiì ma ochrjekájiin kjo'in. ³² Kàtitjojen-t'aà krò jè xi

Cristo, xi Xitaxá Ítjòn-là naxandá Israel, mé-ne nga jcha-ná koa kokjeiin-ná.

Skanda jñà xitá xi tikoá yá kjit'aà krò, tikoáá tsatít'aà.

K'e nga k'en Jesús

(Mateo 27:45-56; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30)

³³K'e nga ijchò nchisen, kóhokji nga tíjtsa isò'nde kòjñò skanda xi jàn nga nguixòn. ³⁴Tijè-ne hora Jesús 'ñó kiichja nga kitsò:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —'Én jè tsòya-ne: Nainá, Nainá, ¿mé-ne kàjneitakòn-ná?

³⁵Tjín i'nga xitá xi yá títsajna xi kii'nchré-la, kitsò:

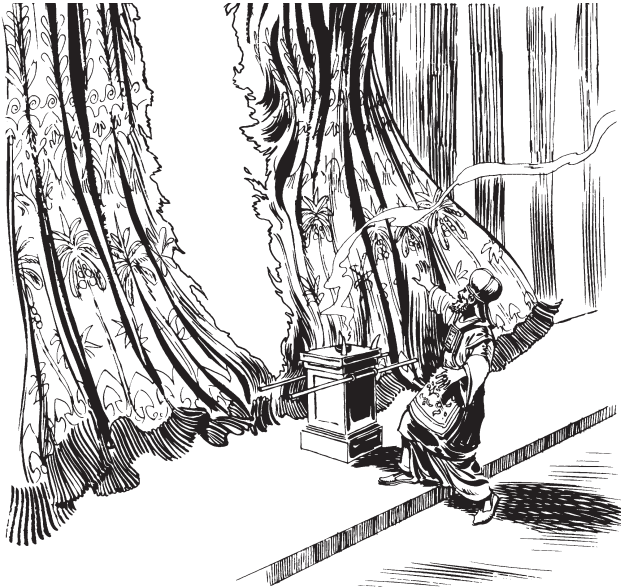
—Tiná'yaà-là, jè chja-la Elías.

³⁶K'eé tsangachikon jngodò xi kisika'nchi tsanga ko vinagre, ikjoàn tsibísko-la ínaxo, kitsjaà-la Jesús nga kàt'iì, kitsò:

—Chítsejèn-là, ¿a kjoí Elías nga skónajen-t'aà krò?

³⁷Tanga Jesús isáá 'ñó kiskindàya; k'en. ³⁸Jè nikje velo xi tjohóya jngodò osen ingo ítjòn kixajndà, jòya koma skanda it'aà nangui. ³⁹Jè xitá sko-la soldado xi síjna ñánda kisit'aà krò Jesús k'e nga kijtseè nga jye k'en Jesús, kitsò:

—Kixí kjoa, xitá jèè, Ki'ndí-la Nainá-né.

⁴⁰Ti_koa títsajna i'nga íchjín xi kjiìn nchikotsejèn-ne; jè María Magdalena, k_o chjoón Salomé, k_o María xi nea-la ma José k_o Jacobo, jè xi isa ma ki'ndí. ⁴¹Jñà íchjín koi, k'e nga tsibijna Galilea Jesús, yaá chinchima-tjingui-la k_o yaá kisichját'aà-la. Kjiìn ma íchjín xi ya títsajna xi ijchòk_o ján Jerusalén.

K'e nga kishijiìn Jesús

(Mateo 27:57-61; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

⁴²K'e nga jye kjònguixòn nga jye bitsajnaanda-la nàchrjein nìkjáya. ⁴³José xi Arimatea i'nde-la, jngodò xit_a xi tiko_a 'nga xá tjin-la ts'e xitaxá-la xit_a judío xi tiko_a tíkoña-la nga mejèn-la skoe kó s'ín otíxoma Nainá, kitsjaà-la nga'nó yijo-la, jahas'en ya ni'ya nán_a tijn_a Pilato nga kisijé yijo-la Jesús. ⁴⁴Pilato, tà k'oaá koma-la nga jye k'en Jesús; kiichja-la jè xit_a sko-la soldado; kiskònangui-la tsà kixi kjoa nga jye k'en. ⁴⁵K'e nga jye tsibénojmí jè xit_a sko-la soldado nga jye k'en Jesús, Pilato kisingatsja José yijo-la Jesús. ⁴⁶José tsatse jngodò nikje sávana; kiskójen-t'aà krò yijo-la Jesús; ikjoàn kisikájté jè nikje. K'eé kii kishijiìn nán_a jye tjin_adaà jngodò ngajo itsjó ingui nguijo; kiskinìs'en-ngui, ikjoàn tsohójt_a xotjoa-la ngajo jngodò ndajo. ⁴⁷María Magdalena k_o María nea-la José, nchikotsejèn-la nga kishijiìn Jesús.

K'e nga jaáya-la Jesús

(Mateo 28:1-10; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

16 ¹K'e nga jye tsato nàchrjein nìkjáya, María Magdalena, Salomé, k_o María nea-la Jacobo, tsatse xkii jne nga mejèn-la sikaàjno yijo-la Jesús. ²Jè nàchrjein nga tàts'en xomàna, 'nó tajñòya kii katsejèn-la nán_a kishijiìn Jesús. Tìk'eé tíbitjokàtji ts'oi. ³Tsò-la xíkjin:

—¿Yá xi kjoaáxin-ná ndajo xi tíchjoàjto ya xotjoa-la ngajo itsjó?

⁴K'e nga ijchò, kiskoòtsejèn, kijtseè nga jè ndajo je xi 'nó i'í xi tíchjoàjto-la ngajo itsjó nán_a kisijna Jesús, jye kitjaàxin. ⁵K'e nga jahas'en-ngui nguijo kijtseè jngodò xit_a ixti xi tijnajté jngodò nikje chroba ndojò. Tijnat'aà kixi-la ngajo. Jñà íchjín tà kitsakjòn-né. ⁶Tanga jè xit_a ixti kitsò-la:

—Kì tsakjoòn-jèn. Jñò, jè binchaàtsjioè Jesús xi Nazaret i'nde-là, jè xi kisit'aà krò. Jye kòfaáya-là. Mì tì i tìjna-ne. Chítsejèn-là i'nde-là ñánda kisijna. ⁷Tanguió koatìn-là xítà xi kota'yàt'aà-là kò Pedro: “Jè tifi ítjòn-nò ján Galilea. Yáá jchaxkoòn ìjngòè k'a koni s'ín kitsò-nò.”

⁸Jñà íchjín, itjo nitoón-ne ya iya nguijo. Kii, tsangachikon. Chiba-là nchihotsé-né nga kitsakjòn. Niyá xi tsibénojímí-là nga 'ñó tsibíxkón-là yijo-là.

K'e nga jè María Magdalena kijtsee Jesús

(Juan 20:11-18)

⁹Jè nàchrjein nga tàts'en xomàna, Jesús jaáya-là nga tajñòya. Jè kijtsee ítjòn María Magdalena, jè xi tsachrekàjiin itoè inìma ch'o-là neíí inìma-là. ¹⁰María Magdalena kii, kisikí'nchré ngats'iì xítà-là Jesús nga ba tìjn-là koa nchikjindáya. ¹¹Jñà xítà xi kota'yàt'aà-là, k'e nga kii'nchré nga tìjnakon Jesús nga jè chjoón kijtsee, mikii kòkjeiín-là.

K'e nga jò xítà-là kijtsee Jesús

(Lucas 24:13-35)

¹²K'e komà iskan, Jesús, kjeíí kji isén-là k'e nga tsakó-là yijo-là jò xítà-là xi nchifi campo. ¹³Tsohótji-ne jñà xítà xi jò ma, kisikí'nchré jñà xítà xi i'nga. Tìkoáá mikii kòkjeiín-là.

Kíí kitsò Jesús nga kitsjaà-là xá xítà xi kota'yàt'aà-là

(Mateo 28:16-20; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23)

¹⁴Xi jyehet'aà-ne, Jesús tsakó-là yijo-là jñà xítà xi tejngòè ma-ne k'e nga títajnat'aà ímìxa nga nchikjèn. Tsohótiko nga tájaà tìjn inìma-là nga mì kòkjeiín-là k'e nga tsibénojímí-là jñà xítà xi tsakó ítjòn-là yijo-là nga jè jye jaáya-là. ¹⁵Koa kitsò-là:

—Tanguió nga tìjtsa isò'nde. Tènojímí yije-là ngats'iì xítà jè 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'an. ¹⁶Jñà xítà xi kòkjeiín-là it'aà ts'an koa koma bautizar, kítjokàjiin kjo'in. Tanga jñà xi mikii kòkjeiín-là, kjo'iín s'e-là. ¹⁷Jñà xi kòkjeiín-là it'aà ts'an, k'oaá s'ín jcha-là; nga koma-là kochrekàjiin inìma ch'o-là neíí xi tìjiin inìma-là xítà; tìkoáá koma-là kichja 'én xi kjeíí tsò; ¹⁸tsà yè tsobà'ñó, tsà xkii kjan skine, nímé xi koma-là; kohòsòn-là tsja xítà xi xk'én, kondaà-ne.

K'e nga jè Jesús kiimijìn ngajmì

(Lucas 24:50-53)

¹⁹K'e nga jye okitsò-là xìtā xi kota'yàt'aà-là, Na'èn-ná Jesús, kitjámiì'nga; nga kiì ngajmì, tsibìjna it'aà kixì-là Nainá. ²⁰Jñà xìtā-là kiì; kisìka'bí 'én ndaà-là nga kijndà i'nde, kò jè Na'èn-ná Jesús kisìchját'aà-là kò kisìkixiyandaà 'én-là kò kjondaà xi kis'iìn xìtā-là. K'oáá s'ín kàtama.